

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 4, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti.
10.349 per le in-
serzioni.
Filiale:
Novo mesto.

SLOVENE

Bollettino No 1108

Un sommergibile nemico affondato

15 velivoli nemici distrutti

Il Quartier Generale delle forze armate co-
munica:
In Mediterraneo un sommergibile nemico
è stato affondato da mezzi della R. Marina.
Plurimotori avversari hanno bombardato Mes-
sina, Reggio Calabria, e altre minori località
della Stretta. Nostri cacciatori impegnavano la
formazione abbattendo 4 quadrimotori; un quinto
precipitava raggiunto dal tiro contraereo.
Anche ieri Pantelleria è stata obbiettivo di
reiterati incursioni nel corso delle quali, ad opera
della caccia e delle batterie della difesa, 7 velivoli
venivano distrutti.
In combattimento con cacciatori tedeschi il ne-
mico ha perduto altri due bombardieri a Sud della
Sicilia ed uno »Spittire« sull'isola di Linosa
(Lampedusa).
Dalle operazioni della giornata tre nostri aerei
non sono ritornati alle basi.
Roma, 7. jun. Le perdite della popolazione del-
la provincia di Reggio Calabria finora accertate
a seguito delle incursioni di cui da notizia il bol-
lettino odierno ammontano a 50 morti e 7 feriti;
non ancora precisato quelle di Messina.

Vojno poročilo št. 1108

Sovražna podmornica potopljena

15 sovražnih letal sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:
V Sredozemlju so sredstva Kr. mornari-
ce potopila eno sovražno podmornico.
Nasprotni večmotorniki so bombardirali Mes-
sino, Reggio (Calabria) in druge manjše kra-
je ob Messinski ožini. Naši lovci so za-
pletli sovražno skupino v boj in sestrelili 4 štiri-
motorne, petega je sestrelilo protiletalsko topni-
štvo.
Tudi včeraj je bila Pantelleria cilj po-
novnih napadov, med katerimi so lovci skupno z
obrambnim topništvom sestrelili 7 letal.
V boju z nemškimi lovci, je sovražnik zgubil
nadaljnja dva bombnika južno od Sicilije in en
»Spittire« nad otokom Linosa (Lampedusa).
Tri naša letala se niso vrnila v oporišča iz
dnevni poletov.

Rim, 7. junija. AS. Doslej našete izgube med
civilnim prebivalstvom, povzročene pri napadu, o
katerem poroča današnje vojno poročilo, znašajo v
Reggio Calabria 50 mrtvih in 7 ranjenih;
žrtve v Messina še niso ugotovljene.

Sovražni napadi uspešno zavrtnjeni

Industrijske naprave v mestu Gorki bombardirane — 5. in 6. junija je
bilo uničenih 83 sovjetskih letal.

Hitlerjev glavni stan, 7. junija. Neško vojno po-
veljstvo objavlja:
Sovražni napadi ob kubanskem pred-
mostju in južno od Ilmenskega jezera so
bili uspešno zavrtnjeni.
Preteklo noč so napadli močni oddelki bojnih
letal ponovno industrijske naprave mesta Gor-
ki. Ob dobri preglednosti so bili doseženi številni
zadeti in polno na tovarniških napravah tega po-
membnega oborožitvenega središča. Pogrešamo eno

letalno.
Letalstvo je potopilo pred kavkaško oba-
lo dva sovražna hitra čolna in enega lovca na pod-
mornice.
V dnevih 5. in 6. junija je bilo na vzhodnem
bojišču uničenih 83 sovjetskih letal.
Nemška brza bojna letala so včeraj v nizkem
poletu z vidnim uspehom napadla za vojno važne
cilje južnoangleškega pristaniškega me-
sta Eastbourne.

Tedenski vojaški pregled

Od 1. junija je otok Pantelleria, budna italijan-
ska straža na sredozemski pomorski cesti, predmet
močne angleške pomorske in letalske ofenzive. Ne
ve se še, če gre za resnično pripravo za vdor ali
le za demonstrativne napade. Najverjetnejša pa
prva hipoteza. Junaška predstraža (celotno prebi-
valstvo je tesno strnjeno z junaško posadko) izpol-
njuje svojo dolžnost in pogumno vztraja v odporu.
To dokazuje dejstvo, da je sovražnik sam manj
kakor v enem mesecu izgubil sto letal in da je
bil tamkaj poškodovan angleški rušilec. Sicer pa
so protiletalski napadom na ta otok trdi osni napadi
na Bizerto, Suso in Alžir.

Tako imenovano kavkaško mostišče (ki sega
od Anape do Temrjuka) so rdeči skrajno besno
napadali. Pa tudi v tej šesti veliki bitki okrog
Krimskaja so bili napadaleci odbiti. Zgubili so ve-
liko vojaštva in gradiva. Pomembni so bili tudi
sovjetski napadi pri Lisičansku, Orlu in Kursku.
Nemci so jim takoj odgovorili s protinapadi in
z letalskim bombardiranjem. Omembe vredni
tudi napad pri Velisku, izveden od treh pehotnih
divizij in ene Stalinove oklepne brigade, kjer je
ostalo na bojišču 2000 mrtvih in 21 tankov.

Japonci odločno napredujejo na Kitajskem, zla-
sti ob Modri reki. Tamkaj divja bitka na 300 km
dolgem in 100 km globokem bojišču, kjer so Japonci
le še kakih 300 km oddaljeni od Čungkinga.
Tudi na morju se vojna nadaljuje. Združeni
narodni so pretekli teden zgubili celotno 9 majhnih
vojnih ladij, 7 motornih torpedov, eno podmornico
ter eno spremeljevalno ladjo. V Sredozemlju in
Atlantiku je bilo potopljenih 19 prevoznih ladij.
Angloameriški in ruski letalci so pretekli teden
zgubili 446 strojev, od tega 358 ruski.
V mesecu maju je bilo uničenih skupno 1267
ruskih ter 500 angleških letal. Med njimi je bilo

mnogo štirimotorikov, od katerih stane eden 20 mi-
lijonov lir. Vse to kaže, kakšni bodo sadovi bodoče
Rooseveltove vojne. Zaenkrat so se morali časti-
vedni Lincolnovi sinovi prepričati, da bodo imeli
mnogo opravka z Italijo, ki je sposobna vzdržati
celotno težo borbe v južni Evropi in reagirati pov-
sod.

Zbiranje sovjetskih tankov pri Velisku

Berlin, 7. junija. Pri svojih ofenzivah na
kavkaško mostišče so vrgli Sovjeti v boj skup-
no 36 pehotnih divizij in 37 brigad ter številne
oklepne brigade. Sovjeti so dosegli dva skrom-
na uspeha, kakor poroča polkovnik von Olger
v »Börsen Zeitung«: zasedli so majhen košček
zemlje južno od Novorosijska ter podrtine nek-
danjega mesteca Krimskaja. Zato pa so plačali
ceno 20.000 mrtvih, nad 500 tankov in »skoro
2000 letal. Omenjena malenkostna uspeha pa
nista spremenila strateškega položaja, kajti za
Nemce je važno obdržati Novorosijsk z majh-
nim zaledjem, tako da je sovjetska mornarica
blokirana v južnih črnomoških pristaniščih.
Boji na kubanskem mostišču so prenehali in
nemška ogledna letala so ugotovila, da gradi
sovražnik velike utrdbe, kakor da bi se odpo-
vedal nadaljnji ofenzivi ali kakor da bi prič-
koval nemško-romunski protinapad.

Toda kubanski odsek v sedanjem trenut-
ku ni najvažnejši. Pozornost je treba posvetiti
srednjemu odseku, oziroma bojišču, ki je južno
zahodno od Moskve, kjer Sovjeti pripravljajo
velik udarec. Ni še znano, če so napadi pri Ve-

te pomembne organizacije je zdaj, ko je vojna
v največjem razvoju, tudi s tega stališča iz-
redne važnosti. Kaže namreč, kako v Mussoli-
njevski Italiji nastope z orožjem spremlja veliko
obnovitveno delo za uvedbo novega reda na
svetu. Rimu je namenjeno, da spregovori veliko
besedo omike in splošne pravičnosti.

Na predsedniško mesto v »Društvu za pro-
učevanje in organiziranje novega reda«, je Du-
če poklical nar. sv. Eugenia Coselschija, ki je v

fašistovski stranko vpisan že od 12. septembra
1919. Je to skvadrst, pisatelj, časnikar, dva-
kratni vojni prostovoljec, poveljnik italijanskih
prostovoljcev, odlikovan s štirimi kolajnami za
vojaške vrline, ravnatelj »Antiboljševizma«, re-
vij »Idea di Roma« in glasila italijanskih pro-
stovoljcev »La volontà d'Italia«. Za podpred-
sednika sta bila imenovana Ekse, Giotto Dai-
nelli, akademik Italije, ter nar. sv. Nino Gu-
glielmi, ravnatelj revije »Fascismo«.

Vladar na seji Kr. Akademije Italije

Predsednik Akademije poroča o delu v preteklem letu — Razdeljene so
bile kraljeve nagrade za leto 1943-XXI — Velike manifestacije Vladarju

Rim, 7. junija. AS. Ob vzvišeni navzočnosti
Nj. Vel. Kralja in Cesarja je bila davi v dvor-
ani Julija Cezarja na Campidogliju glavna
skupščina Kraljeve akademije Italije, na kateri
so bile razdeljene Kraljeve nagrade za leto
1943-XXI. Vladar, katerega so sprejeli tajnik
Stranke Scorza, predsednik Kraljeve akademije
Italije Federzoni in guverner Rima Borghese, je
bil sprejet v dvorani s toplo manifestacijo. Ob
Kralju in Cesarju so sedeli minister za narodno
vzgojo Biggini, podtajnik v predsedništvu mi-
nistrskega sveta Rossi, zastopnika senata in
zbornice fašijev in korporacij, senator Salvi in
nacionalni svetnik Paolucci.

Predsednik Kraljeve akademije Federzoni
je Nj. Vel. Kralja in Cesarja takole nagovoril:

Prepričani, da v tako hudi preizkušnji, ka-
kršna je ta, ki se vsiljuje danes našemu naro-
du, prva dolžnost vsakogar, vestno izpolnjuje-
nje obvez do države in da Italijan, kadar nima
in ne more imeti več časti, da brani domovino
z orožjem, mora služiti domovini s svojim de-
lom in zlasti z energijami svojega duha. Potreb-
no je, da miselno in umetniško delo v strašni
krizi, ki teži vse izražanje in osvojitve omike,
ne utrpi v Italiji najmanjše prekinitve. Zaradi
tega je na nas, da si prizadevamo dati zgled
in pobudo. Ta namera se zrcali tudi v današnji
skupščini z običajno svečanostjo na najbolj
slavnem kraju na svetu in tudi to pot je na-
zvočna Vaša Vzvišenost, sir, da proglasi imeni
dveh odličnih znanstvenikov, katera je akade-
mija smatrala za vredna Kraljevih nagrad,
ustanovljenih od Vašega blagopokojnega rodi-
telja ter obdržanih in pospeševanih od Vas.
Glede na vse to, kar je bilo storjenega in kar
se dela, lahko rečemo ob tej slovesni priliki, da
so se akademski dela v tekočem letu nadalje-
vala in se nadaljujejo s plodnim uspehom.

Naša ustanova je imela 47 zborovanj, na ka-
terih je bilo 27 znanstvenih poročil ter je bilo
odobrenih 32 spomenih in 52 znanstvenih ob-
ravnav.

Utrpeli smo nekaj bolečih izgub med letom.
izgubo odličnega kiparja Angela Zanellia in iz-
gubo slavnega fizika in matematika ter znan-
stvenega zgodovinarja Roberta Marcolonga, oba
akademika Italije. Zapustila sta nas tudi Pietro
Fedale, odlični proučevalci srednjega veka in
nepozabni romanist, Guido Mazzoni, humani-
stični poet in filolog italijanske književnosti,
najvrednejši dedič čiste Carduccijske tradicije.

Vsa naša pričetna dela so se razvijala, vsa
naša študijska središča so izvajala svoje pro-
grame in nastali sta dve novi središči, središče
za primitivne omike in zavod za dalmazijske
studije. Posebno zanimiv je bil tudi letni cikel
predavanj o arabski kulturi, katere je prirejalo
študijsko središče za bližnji vzhod. Posebej je
treba omeniti med nedavnimi publikacijami
akademije tri nove zvezke, katere je izdalo sre-
dišče za italijansko Vzhodno Afriko. Te pobude
znova potrjujejo večne neodpravljljive probleme
naše duhovne in politične ekspanzije. Splošna
razstava akademskih publikacij je nudila mo-
gočne dokaze o udejstvovanju akademije, ka-
tere ne poznajo še vsi zadostno. Tako je Kra-
ljeva akademija Italije izvršila nalogo, ki ji jo
je podelil Duce.

Sir, med tem, ko narod v skrajni fazi hude
preizkušnje prenaša z moško odločnostjo trplje-
nje, žrtve, uničevanje in grožnje, ki naj bi po
mislih sovražnika uklonile narod, da bi sprejel
mir brez časti, obnavljajo zastopniki znanosti,
kulture in umetnosti. Vam, dokaze svoje goreče
vere in brezmejne predanosti. Italija ne more

zgrešiti v poslanstvu omike, katerega mu je po-
delila visoka stopnja po činu in odgovornosti v
splošni skupnosti narodov. Zaman skušajo z
uničevanjem spomenikov izbrisati te naše pra-
vice tisti, ki so zadnji prišli v zgodovino, za-
man skušajo zadošiti kati bodočnosti naših
ljudi, ki so vedno bili in vedno bodo sposobni
za nepričakovane preporode in za čudovite raz-
mahle. Italija bo znala vztrajati, tvoreč ponovno,
sir, eno samo vojsko s svojimi junaki na kop-
nem, na morju in v zraku, da se bo zmagovito
izpolnila njena usoda.

Po besedah predsednika Kraljeve akade-
mije Italije, ki so jih navzoči viharno odobraval,
je akademik Orestano, tajnik razreda za mo-
ralne in zgodovinske znanosti, prečital poročilo
komisije glede nagrade tega razreda, ki je bila
podeljena Erminiju Troilu, ki je med najbolj
cenjenimi in učnimi mojstri italijanske filo-
zofske misli in ki je spisal okrog 50 monografij
in raznih studij. Akademik Giorgani, tajnik
razreda za fizikalne in matematične ter nara-
voslone vede je nato prečital poročilo o dode-
litvi Kraljeve nagrade za kemijo, ki je bila po-
deljena prof. Giulio Natti, modernemu razisko-
valcu širokih razgledov in nenavadne podkova-
nosti, sposobnemu reševanja najbolj težkih teo-
retičnih vprašanj in uporabljanja tehnološkega
napredka. Profesor Natta se je med drugim
znatno udejstvoval v proizvodnji sintetičnega
kavčuka v Italiji, ki se že redno proizvaja po
dobi raziskovanj in preizkušanj, katera so ita-
lijanski kemiki omogočila, da se je uvrstila v
nekaj letih poleg največjih inozemskih indu-
strij.

Po proglasitvi zmagovalcev za Kraljeve na-
grade je akademik Orestano govoril o »pojmu
stvarnosti. Govornik je obširno proučil pojem
stvarnosti, pripominjajoč, da je ta pojem danes
v krizi in da iz te krize lahko nastanejo največ-
je duhovne zmede in največji moralni neredi
v naši dobi. Nato je očrtal vse kritike, katerim
je bil pojem stvarnosti podvržen v raznih filo-
zofijah do modernih filozofskih kritik pred
Kantom in po njem. Akademik Orestano je iz-
javil, da je pojem stvarnosti najbolj pereč in
dramatičen pojem, katerega mora življenje sa-
mo reševati neprestano in pozitivno. Zaključil
je svoja izvajanja, zatirajoč, da so duhovi dan-
es bolj kakor za usodo gmotnih dobrin in fi-
zičnega življenja v strahu za usodo najdragoc-
nejših človeških vrednot, poetičnih in verskih
ter moralnih vrednot, ki so absolutna obogatitev
življenja.

Zborovanje se je zaključilo z govorom aka-
demika Orestana, nakar je tajnik Stranke od-
redil pozdrav Kralju in Cesarju. Na trgu Cam-
pidoglija je občinstvo toplo pozdravljalo vladar-
ja, ko je zapuščal akademijo.

Zaigralni baloni na Švedskem

Stockholm, 7. junija. AS. Zadnje noč je padlo
na razne švedske kraje večje število zaigralnih ba-
lonov, ki so izžvali eksplozije in majhne požare. Po
vseh verjetnostih so bili to baloni angleškega izvora,
kakor so jih našli tudi v drugih evropskih krajih.

Rusija je kriva vojne

Madrid, 7. junija. AS. List »Alcazar« nadaljuje
s svarili pred boljševiško nevarnostjo in piše v
uvodniku z naslovom »Rusija je kriva«, da je vojno
pripravil Jud Litvinov, odkar je Sovjetska Rusija
sodelovala v Zvezi narodov in ji je bilo omogočeno
razdiralno delo v Evropi, ki se ni hotela združiti
v križarsko vojno proti boljševizmu, marveč se je
delila v ljudske fronte, katere je izgrajevala Moskva,
ki je upala, da se ji bo posrečilo izvesti svetovno
komunistično revolucijo po oboroženem spopadu
med tako imenovanimi imperialističnimi državami,
v vojni, v kateri bodo uničene stare ustanove, ljud-
ske množice pa bodo obubožale. Evropa zdaj pla-
čuje svoje zmoje in mi bomo sta no brez utruje-
nosti ponavljali, da je vojna isto kot Rusija, ki je
hotela vojno in da je bodočnost Evrope odvisna
od okoliščin, v katerih se bo nahajala Moskva, ko
se bo sklepal mir. List pravi, da bodo strahotne
žrtve te vojne malenkost v primeri s posledicami,
ki bi jih morala Evropa trpeti, ako bi v Evropi
zmagala rdeča revolucija.

Vročina v Španiji

Sevilija, 7. junija. AS. V Španiji je nekaj dni
vladal velik vročinski val. »Zredna vročina« je vla-
dala v Seviliji, kjer je kazal toplotmer 58 stopinj
nad ničlo. Poročajo o številnih primerih sončarice.

Naročajte »Slovenca«!

Ob obletnici sedanje mestne uprave

Na praznik Vnebohoda je minulo leto dni, odkar sta župan, general Leon Rupnik, in podžupan comm. dr. Salvador Tranchida, prevzela županstvo mesta Ljubljane. Le spremembe ljubljanske mestne uprave pa prebivalstvo skoraj ni občutilo, saj je vse delo na magistratu teklo mirno in brez motenj dalje, ker sta tako župan kot podžupan z najboljšo voljo posvetila vse svoje sile samo blaginji prebivalstva. Na velika javna dela v sedanjih razmerah seveda ni bilo mogoče misliti, pač pa je mestna občina s pomočjo Visokega komisariata nadaljevala najpotrebnejša začeta dela in jih deloma že dokončala, druga bodo pa v kratkem izročena javnosti.

Ker je bil na včerajšnji obletnici praznik, je župan povabil v petek ob 8.30 v svoj kabinet generalnega sekretarja Franca Jancigaja z vsemi direktorji, načelniki in šefi uradov, podjetij in zavodov kot zastopnike prav vsega mestnega uslužbenstva. Župan, general Leon Rupnik, je hotel izraziti čustva hvaležnosti predstavniku Kraljevine in državnih oblasti na ljubljanskem županstvu, podžupanu comm. dr. Salvadorju Tranchidi, ki ga že vsa Ljubljana pozna za izredno skrbnega moža za vse potrebe prebivalstva ter se vedno prizadeva, da bi pomagal ljubljancem in Ljubljani.

V svojem nagovoru je župan poudarjal, da sta s podžupanom lani 3. junija prevzela upravo mesta Ljubljane v tistem duhu, ki daje novi, od Duceja inavgurirani dobi pečat in ki med težkimi boji in žrtvami pripravlja novi svet, kakršnega želi Bog in dostojno človeštvo. Podžupanovemu neutrudnemu prizadevanju, velikemu razumevanju, znanju, globokemu čutu dolžnosti, veliki tenkočutnosti je uspelo premagati vse težave ter iz mestnega poglavarstva ustvariti delovno zajednico, ki si je v resničnem tovarištvu in nesebičnem delu postavila za edini smoter blaginjo mesta in njegovih prebivalcev. Organizatorične novosti in izboljšanja v korist in napredek občine ter v blagor njenih uradnikov, uslužbencev in delavcev, tako je poudarjal župan, so predvsem podžupanova zasluga, za kar mu je v imenu vseh iz-

rekel prisrčno zahvalo. Obenem je pa comm. dr. Tranchida naprosil, naj tudi še nadalje posveti svojo neutrudno delavnost mestni upravi, ter mu kot prav skromen spomin na prvo leto njegove delavnosti na čelu ljubljanske mestne uprave izroči medaljo mesta Ljubljane s primernim posvetilom in mu najiskrenejše čestita k njegovim uspehom.

Po sprejemu medalje mesta Ljubljane z reliefom mestnega patrona sv. Jurija in primerim posvetilom ter diplome podžupana comm. dr. Tranchida, je pristopil predstavnik vsega mestnega uslužbenstva, generalni tajnik Franc Jancigaj ter naslovil na župana in podžupana najtoplejše besede, da že leto dni vodita mestno občino ljubljansko v popolno zadovoljstvo prebivalstva in mestnega uslužbenstva. Izrazil jima je najvdušnejšo svojo zahvalo in zahvalo nameščenstva za blagohotno naklonjenost, ki jo je bilo z njune strani deležno vse uslužbenstvo. Obenem je generalni tajnik županu in podžupanu izrekel najboljše želje za bodočnost.

Po govoru generalnega tajnika Jancigaja je spregovoril podžupan, comm. dr. Tranchida, županu, sodelavcem in nameščencem prisrčno občutene besede zahvale za izkazano mu toplo simpatijo. Pristavil je, da je z veliko vajo prevzel nalogo, zaupano mu v upravi mesta Ljubljane, ter da je s tem, ko se je z vsemi močmi prizadeval za blaginjo občine in njenih prebivalcev, izpolnjeval samo svojo dolžnost. Poudaril je, da je dobil v županu ne samo vzornega predstojnika, temveč pravega gentlemana in iskrenega prijatelja ter da je bilo vnesene v ustroj mestne uprave, lahko uresničiti zaradi modre direktive župana ter zaradi kompetence in neutrudnega duha sodelovanja načelnikov posameznih uradov in vsega uslužbenstva. Zahvaljujoč se za veličastno izpolnjevanje, podeljeno mu v znak priznanja, ki mu bo prijeten spomin, je comm. dr. Tranchida dodal, da bo tudi v bodoče posvečal vso svojo delavnost koristim občine in občanov.

Ob razstanku sta župan in podžupan vsem predstavnikom mestnega uslužbenstva segla v roko in zaključila pomembni sestanek.

Velikanski uspeh nemške vojne izdelave

Ministra Speer in dr. Goebbels sta na velikem zborovanju govorila o uspehu nemške totalne mobilizacije

Berlin, 7. jun. AS. V berlinski Sportni palači je bilo v soboto popoldne mogočno zborovanje, ki se ga je udeležilo na tisoče delavcev iz oboroževalne industrije ter članov narodno socialistične stranke. Govorila sta minister za oboroževanje in strelivo Speer ter propagandni minister dr. Goebbels. Minister Speer je med drugim izjavil:

Hitler ga je pooblastil, naj sporoči nemškemu narodu odlične uspehe vojne industrije v tem letu, zlasti kar se tiče izdelave orožja. V nasprotju z upanjem sovražnikov Nemčije je vojna izdelava letos v maju dosegla rekordne številke. Ta uspeh je treba pripisati novi organizaciji vojne industrije, ki zdaj neomejeno izmenjava skušnje in tehnično sebnje. Strideset veleindustrijaletov z diktatorsko oblastjo vodi najvažnejše panoge nemške oboroževalne industrije.

Druzi razlog za velikanski uspeh je delo nemškega delavca celo v krajih, ki so bili prizadeti po letalskih napadih. Tretji razlog je povečano pridobivanje železa in premoga v zasedenih krajih; povečano pridobivanje bakra, aluminija, magnezija, kroma in mangana, ki v četrtem letu vojne zadostuje za nemške potrebe, ter vedno večje pridobivanje električne sile, katere mu porušenje dveh jезev po nasprotnikovem letalskem napadu ni bistveno škodovalo. V enem letu je tudi izdelovanje železniških strojev naraslo za več kakor 300%.

Maja 1943. je bilo v oboroževalni industriji izdelano 6,3 krat toliko orožja kakor maja 1941. Ta uspeh so dosegli s tem, da so uporabili 50% delavcev, 132% surovega jekla, 2% aluminija več kakor lani in pa 57% manj bakra. Četudi je izdelava orožja večja, vendar čisto zaradi daljšav do front ne smejo streliva razmetavati. Izdelava orožja z več kakor 3,7 cm kalibrom se je v primeri z lanskim majem povečala za 400%, izdelava lahkih poljskih topov tudi za 400%, težkih protiletalskih za 315%, težkih protitankovskih topov za 200%, navadnih pa za 600%. Skupno število vseh vrst izdelanih tankov je bilo letos štirikrat večje kakor lani, največji uspeh je bil dosežen pri »Tigrisih«, katerih so maja izdelali 200% več kakor februarja. Maja letos je bilo izdelanih za 125% več tankov kakor povprečno na mesec leta 1941. Tudi izdelava letal je letos v maju večkrat presegla povprečno mesečno izdelavo iz lanskega leta.

Ti uspehi so bili doseženi zaradi totalne mobilizacije vseh delovnih sil. Hitler se za to zahvaljuje delavcem in vsemu narodu. Nemški izumitelji so na delu, da bodo dajali nemški vojski vedno boljše orožje. Oboroževalna industrija je razdeljena po vsej Nemčiji tako, da ji morejo letalski napadi le malo škoditi. Izdelava se bo prihodnje pomlad še povečala, in sicer tako, da nemški vojski ne bodo nasprotnika samo napadali, temveč tudi končno premagali.

Za Speerom je govoril propagandni minister dr. Goebbels, ki je najprej pohvalil Speera in pa delo milijonov nemških delavcev. Obratun o izdelavi orožja je jasen uspeh totalne mobilizacije vseh delovnih sil za zmago. Na okle za totalno mobilizacijo se je v pomožno službo priglasiło okoli 3,5 milijona ljudi, zaradi česar je več stotisoč mož lahko šlo v vojsko.

Živna vojna nemškega naroda ne bo zdelala, ker pomni skušnje iz leta 1918. Odločen je boriti se do konca in v tem so si edini voditelji in narod ter zunanja in notranja fronta. Kdor bi skušal škoditi varnosti nemškega naroda, bo to plačal z življenjem. Ljudstvo v četrtem letu vojne občuti hude čase bolj kakor prej, a vse žrtve morajo prenašati doma in na bojiščih. Hude žrtve mora trpeti zlasti prebivalstvo, prizadeto po letalskih napadih, ki s tem dokazuje, da nemški narod ne bo popustil, dokler ne bo nasprotnik zlomljen. Zato Nemci ne govorijo o miru, temveč se bore za doseg miru. Vse omejitve, ki so bile uvedene zlasti glede prehrane, niso nič v primeri z žrtvami, ki jih prenaša prebivalstvo na bombardiranem ozemlju. Na angleško in ameriško strahovanje je samo en učinkovit odgovor: teror. Ves nemški narod preveča ena sama misel: zdržati Nemci, stiskajoč zobe, čakajo svoje ure. Časna naloga vsega naroda po vojni bo, da se obnovi mesta, ki jih je porušil nasprotnik.

Proti angleški letalski vojski se Nemci bore s podmorniško vojsko, ki nje posledice niso tako vidne in boleče kakor posledice letalske vojne, a so prav tako hude. Nemci so do maja letos potopili 26.500.000 ton brodov. V prejšnji vojni so potopili samo 12 milijonov ton, pa je Anglija že tedaj bila na robu poloma. Naj nasprotnik izdela še to-

liko ladij, teh izgub ne bo nadomestil. Bistveno za ljno na morju je manjšajoča se sreča, toda nasprotnik naj bo pripravljen na odločne izgube. Njegove življenjske sile bodo epet presekanе in možnosti za uspeh epet odstranjene.

Nemški narod je lahko prepričan, da njegov napor v totalni vojni ne bo zastonj. Na vzhodno bojišče prihajajo nove čete in novo orožje. Glade vdora v Evropo so nemške čete pripravljene. Nasprotniki sami govorijo o ogromnih težkočah takega nastopa.

Sovražniki, ki ogražajo Evropo, so zgolj tolpa judovskih sleparjev. Razpust kominterne je samo sleparija judovskega kapitalizma. Judovsko vprašanje je največja nevarnost za svet.

Nemški narod mora poslušati naročilo padlih ter delati in se boriti. Kdor ne veruje v zmago ali posluša sovražnika, je izdajalec in ga je treba odstraniti. Nemški narod ima danes voditelja, ima orožje, srce, zaveznike in vsa Evropa dela za njegovo vojno. Zaradi tega ima danes največje možnosti v zgodovini in bo lahko dosegel najvišjajne zmago, ki pa ne bo podarjena, temveč si jo bo treba zaslužiti z bojem, žrtvijo in delom. Po hudih žrtvah bo dosežena zmaga, za njo bo prišlo za Nemčijo vstajenje, doba socialnih reform in novega razvoja. Nemški narod se bo boril, kjer bo prilika, in na koncu bo zmaga njegova.

Politični pomen oddelkov generala Vlasova

Berlin, 7. junija. Nemški vojaški krogi pišejo, da bi utegnili pri morebitnih bojih na vzhodu igrati vajo vlogo armade generala Vlasova. Velikega pomena je število teh oddelkov, ki vsebujejo ljudi, pripadajoče vsem narodom Sovjetske zveze. Ta armada bo v bodočnosti igrala vlogo prve vrste. Važen pa je tudi političen pomen te protiboljševiške armade, ki jo sestavljajo tisti, ki so doslej živeli pod Staljinovim režimom in so se po večini tudi celo borili proti Nemcem. Političen pomen ima tudi ustanovitev tako imenovanega komiteja v Smolensku, ki je izdal proglas za ustanovitev nove Rusije, ki bo sodelovala z Nemčijo. Ker se sedaj pričakujejo in pripravljajo važni politični dogodki, zato to

Angleži se niso ničesar naučili

Monakovo, 7. junija. AS. »Abendzeitung« se v nekem preglednem članku o splošnem položaju vprašuje, kaj je z generalom »Casom«, najboljšim zvestim prijateljem naših sovražnikov. Angleži so s svojo značilno kratkovidnostjo verovali, da bodo lahko mirno in udobno čakali na predajo in razkroj Nemčije zaradi pomorske blokade. V to vojno so stopili z isto miselnostjo, s katero so izšli iz prejšnje svetovne vojne. Judje so gojili v njih celo še večje utvare o odporni nesposobnosti narodno socialistične Nemčije. Ko so se Angleži prepričali, da so igrali na napačne karte, so se zatekli k zločinskim letalskim napadom na italijanske in nemško civilno prebivalstvo, poskušajoč ga prisiliti na kolena. Tudi tokrat niso vedeli, da s dvema narodoma stare civilizacije, kakor sta Italija in Nemčija, ni mogoče postopati enako kakor s kolonialnimi narodi s pomočjo policije ali kazenskih ekspedicij. Danes je položaj tak, da si Anglosasi ne morejo več dovoliti luksusa, in zgolj trpno prisostvovati poteku vojne, marveč morajo sami sodelovati.

»Prima linea« št. 31

Nova številka glasila Zveze bojevnikiških fašijev prinaša na prvi strani pomemben članek o vojski in ljudstvu, dalje prinaša pregled partizanskih bedastov. Na drugi strani prinaša pomemben članek o prometnih vprašanjih, zvezah in možnostih za razvoj prometa na Balkanu izpod peresa Gianna Luigia Gattija. Poseben članek obravnava komunistične zločine na Balkanu. Na nadaljnjih straneh je treba omeniti članek o kinematografiji, posebno stran posveča bojevnikom, posebna stran pa obravnava organizatorno delo bojevnikiške zveze. Tednik je živahno ilustriran.

Začasna ustavitv »Domoljuba«

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na osnovi dekreta z zakonsko močjo z dne 3. maja 1941-XIX, izpremenjenega v zakon dne 27. aprila 1943-XXI, št. 385, po ugotovitvi, da je tednik »Domoljube«, izhajajoč v Ljubljani, v št. 21. 26. maja 1943-XXI, na četrti strani priobčil članek, ki vsebuje neumesna razglabljanja, ki bi lahko imela učinek potlosti na javno mnenje; in ker je treba zaradi tega proti omenjenemu tedniku uporabiti primerno sankcijo,

odreja:

Proti tedniku »Domoljube« se uporabi ukrep začasne ustavitve izhajanja za dobo dveh tednov od 10. junija dalje.

Nameščenemu osebu se bodo morali tudi med ustavitvijo plačevati običajni prejemki.

Kvestor je pooblaščen, da izvrši pričujoči odlok, ki bo objavljen v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 5. junija 1943-XXI.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino
Emilio Grazioli.

Določbe o uvozu in izvozu za bivša jugoslov. ozemlja, priključena Italiji

Člen 1. Za uvoz blaga na bivša jugoslovanska ozemlja, priključena Italiji, čeprav so v svobodnem pasu, in za izvoz blaga s teh ozemelj je potrebna dovolitev.

Dovolitev izda, vsak po svoji pristojnosti, dalmatinski guverner, Visoki komisar v Ljubljani ali reški prefekt po predhodni pooblastitvi ministrstva za izmenjavo in valute. Pooblastitve so lahko tudi splošne.

Člen 2. Izvoznik blaga z ozemelj, navedenih v prednjem členu, mora odstopiti Državnemu zavodu za zunanjo trgovino (Istituzio nazionale per i cambi con l'estero) plačila sredstva, pridobljena od inozemstva za izvoz.

Odstop se opravlja preko zavoda Banca d'Italia ali preko katere za trgovanje z inozemskimi plačilnimi sredstvi pooblašene banke.

Člen 3. Na ozemljih, navedenih v členu 1., je izključena pravica trgovanja z inozemskimi plačilnimi sredstvi pridržana Državnemu zavodu za zunanjo trgovino.

Posle z inozemskimi plačilnimi sredstvi opravlja za račun tega zavoda Banca d'Italia ali druge banke, ki jih za to pooblasti ministrstvo za izmenjavo in valute.

Člen 4. Razveljavljajo se vse določbe nasprotujoče temu ukazu, ki stopi v veljavo deseti dan od objave v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale del Regno«.

Posojilo za obnovo Smedereva. Za financiranje obnovenih del v Smederevu je sklenil ministrski svet pooblastiti finančnega ministra, da najame posojilo v znesku 73 milijonov din. Povračilo posojila jamči država, ki prispeva tudi 30% anuitet.

Zamenjava osebnih izkaznic

Za zamenjavo osebnih izkaznic po uredbi Vis. komisariata bo v ljubljanski občini poslovalo pet poslovalnic, ki bodo sprejemale prošnje in izdajale nove izkaznice, in sicer:

I. Poslovalnica v Beethovnovi ulici št. 7, pritičje, za mestne okoliše, ki leže severno od Rožnika in Tivolija ter proge Rakek—Zalog do Šmartinske ceste (Šiška, Dravlje, Bežigrad, svetokriški okraj, Koseze, Dolnice, Zapuže, Podutik, Glince).

II. Poslovalnica v Turjaški palači — Gosposka ulica št. 15, pritičje, za mestne okoliše, ki leže med Rožnikom, Tivolijem in Ljubljano do Subičeve ulice in njenega podaljška do Ljubljane (Gradišče, Krakovo Trnovo, Mirje, Mestni log, Rožna dolina, Vič, Glince, Brdo).

III. Poslovalnica na magistratu. Mestni trg 2/II, za mestne okoliše med Subičevo ulico in njenim podaljškom do Ljubljane ter ob Ljubljani navzgor na eni strani ter Resljevo cesto, Kopitarjevo, Streliško ulico in Golovcem na drugi strani (novo mestno središče, etaro mesto, Prule; Galjevica, Dolenska in Ižanska cesta, Barje, Crna vas).

IV. Poslovalnica na Ambroževem trgu 7, pritičje, za mestne okoliše vzhodno od črte Golovec, Streliška in Kopitarjeva ulica, Resljeva cesta, kolodvor, Šmartinska cesta (Sempeter, Vodmat, Zelena jama, Moste, Poljane, Kodeljevo, Štepanja vas).

V. Poslovalnica na magistratu. Mestni trg 2/I, soba št. 37, za vse nujne primere. Nujnost je treba dokazati.

Poslovalnice bodo uradovale od 7. junija dalje, in sicer od 8.30 do 12. ure in od 15. do 17.30 ure.

Meseca junija bodo sprejete le prošnje moških od 15. do 50. leta. T. j. onih, ki izkaznice morajo imeti. Moški, ki imajo že slike, naj prošnje vložijo čimprej, da ne bo ob koncu meseca junija navala. Za osebe, ki niso obvezne imeti osebo izkaznico, bo pričetek poslovanja še objavljen.

Za zamenjavo osebnih izkaznic je potrebno:

1. Izpolniti prošnjo, katere formular dobite v vseh poslovalnicah prav tako tudi navodila, kako se prošnja izpolni. Priložiti je treba tudi tri enake slike (brez pokrivala), velikosti 4 x 5 cm, na hrbtni elik je treba razločno napisati priimek in ime.

2. Predložiti je treba sledeče listine: a) matične liste o rojstvu, poroki itd.; b) listine o poklicu, n. pr. uradniška legitimacija, poslovna knjižica, obrtni list, diploma itd.; c) inozemci dokazilo o tujem državljanstvu.

3. Staro osebno izkaznico mora prinesiti vsak s seboj.

Državni in javni uradi, zavodi in šole bodo vlagali prošnje skupno za svoje uslužbence oz. gojence na magistratu, soba 44, kjer naj se njih predstavniki zglašajo zaradi navodil.

Tisti, ki so že vložili prošnje in slike ter še niso dobili osebnih izkaznic, ker občina ni imela tiskovin, naj ne hodijo znova, ker bodo upošteevane že vložene prošnje.

Druga knjiga o Ljubljanski pokrajini

V zbirki »Paesi d'attualità«, zbirki zemljepisnih monografij, ki jo vodi prof. Elio Migliorini, je kot 5. zvezek izšla monografija o Ljubljanski pokrajini. To je sedaj že druga knjiga v italijanski naši pokrajini. Prva tozadevna publikacija, katero smo svojočasno že ocenili v »Slovenec«, je bila »La Provincia di Lubiana«, zemljepisni oris, demografske novice in gospodarsko življenje, v založbi Nicola Zanichelli, Bologna.

Sedanja publikacija, katero je izdala založba »Cremonesce« v Rimu, je sicer manj obsejna kot prej navedena, pa zato vendarle prinaša nekaj več podatkov in razmeroma dobro sliko o Ljubljanski pokrajini. Po kratkem uvodu, ki citira predvsem zakonski dekret o priključitvi Ljubljanske pokrajine z dne 3. maja 1941-XIX, je podana slika pozicije in mej Ljubljanske pokrajine. Nato pa sledi na 21 straneh fizično-geografski opis pokrajine. Daljše poglavje je posvečeno zgodovinskemu pregledu in prebivalstvu samega. Tu pravi pisec med drugim, da imajo Slovenci, ki so metodni in resni, delavni in redoljubni kot Švicarji, na splošno miroljubni značaj, ki je tudi vključen in gostoljubni, delaven in industrijski, v katerem je dosti praktičnega duha, mogoče nekoliko težak v gorskih krajih, mrzel in refleksiven. Daljše poglavje je posvečeno gospodarski delavnosti. Sledi končno popis Ljubljane in posameznih področij pokrajine.

Bibliofiliški pregled izkazuje razmeroma mnogo porabljene literature in zaradi tega je knjiga kljub manjšemu obsegu praktično bolj pregled naše pokrajine kot je bila že prej omenjena prva knjiga. So pa seveda nekatere netočnosti, ki motijo poznavalce pokrajine. V knjigi je 11 zemljepisnih diagramov. Služila bo dobro vsem onim, ki imajo opraviti z Ljubljansko pokrajino, pa se ne morejo posluževati virov v neitalijanskih jezikih. P.

Razstavo športnih motivov

bodo odprli 12. t. m.

Zdaj se vršijo zadnje priprave za otvoritev razstave športnih motivov, ki bo 12. junija ob 11.00. poldne. Prireditve bo združena z razstavo odbora za turistično propagando. Za izvirno razstavo vlada med ljubljanskimi prijatelji umetnosti veliko zanimanje. Kakor je že bilo objavljeno, se naprošajo gg. umetniki, naj dostavijo svoja dela 7. ali 8. junija med 10. in 12. uro ali med 16. in 18. uro v Jakopičev paviljon. Na dan otvoritve naj bodo zbrani vsi razstavljalci ob 10.30 v razstavnih dvorani.

Zamena starih obrtnih listov

Člen 1. Kdor koli izvršuje trgovinski, industrijski ali rokodelski obrt po § 3, 23, 32, in 60. zak. o obrtih, mora v šestih mesecih od uveljavitve te naredbe vložiti pri pristojnem občnem upravnem oblastvu nekolikovano prošnjo za zameno starega obrtnega lista, ki ga je priložiti prošnji, z novim, ki naj se izda na obrazcu v italijanskem in slovenskem jeziku.

Oblastvo, kateremu je bil izročen obrtni list s prošnjo za zameno, izda o tem posebno potrdilo, ki ga mora upravičenec shraniti v dokaz, da je zadostil dolžnosti iz predvide odstavka in da more kasneje dobiti novi obrtni list.

Člen 2. Pristojno oblastvo izda obrtni list iz prednjega člena v novem obrazcu na taknem papirju L. 6.— brez vsakršne druge takse in zagnamuje izdajo novega obrtnega lista v obrtnem registru.

Člen 3. Če se prošnja za zameno v predpisnem roku ne vložil, se imetniku obrtnega lista odvzame obrtna pravica.

Vremenska napoved za 8. junij, torek: razjasnitev; za 9. junij, sredo: večinoma jasno.

Zahvala

Vsem, ki ste z nami sočustvovali in nam lajšali bol ob smrti našega nepozabnega

Milka Krapeša

mu pokloniti cvetje in krasno številno vence, in vsem, ki ste na kateri koli način počastili njegov spomin, vsem stanovskim tovarišem, prijateljem in znancem za veliko udeležbo pri pogrebu — naša prišerna zahvala. — Sveta maša zadušnica se bo brala v sredo, 9. junija 1943, ob pol osmih v župnijski cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 8. junija 1943.

ZALUJOČI

Baarov »Golobček« in dr. Janez Krek

Vedno sem želel, da bi kdo od naših pisateljev, ki so Kreka osebno poznali, opisal Kreka v povesti ali drami. Slika, ki jo o kakim pomembni osebi poda leposlovec, mnogo bolj diha življenje nego proizveden življenjski opis.

Ko sem bral roman »Golobček«, delo Krekovega sodobnika župnika Baara (1869–1925), sem imel užitek posebne vrste: duhovnik Jože Holoubek, glavna oseba v romanu, me je v marsičem spominjal na Kreka. Oba duhovnika, zelo nadarjena, brez vsake želje po časti in denarju, velika prijatelja otrok; oba originalna moža, sta hodila po lastnih potih, brez ozira na to, kaj poretijo ljudje. Podrtil sem si nekatera mesta, ki so me posebno spominjala na Kreka. Ogledimo si jih po vrsti.

Prvikrat sem napravil debelo črto ob robu, ko sem bral na str. 51, kako je Holoubek spoznal že v semenišču vašnost zadružne misli, ki naj pomaga ljudem v gospodarskem oziru, pa jih tudi duhovno poveže med seboj. Takole pripoveduje Holoubek sam o sebi: »V semenišču so mi dejali žid... Ustanovil sem bil tam celo vrsto samopomočnih podjetij, postavil sem nabavljalo društvo, borzo, denarni zavod »Pomoč«, in vse to sem hotel presaditi kakor drevesce iz šole v pravo dejansko življenje... No, hotel sem urediti skupno nakupovanje in prodajo vseh reči. Vsa občina naj bi bila duhovno in gospodarsko zvezana. Prva naj bi se rodila hranilnica ali posojilnica, ta naj bi časoma postala mati vseh ostalih podjetij. Društveni dom, skladišče, občinska tehnična, ubožnica, sirotišnica — vse to naj bi časoma dozorelo. O tem sem bral razprave; prepričan, da ima zadružništvo nesluteno bodočnost, sem mislil vse življenje temu posvetiti.«

Mislil, da mi ni treba niti posebej omenjati, da bi bile vse te besede lahko Krekove. Vse, kar je Krek delal, je delal iz notranjega nagiba, ne samo zaradi svoje službe. Zelo je, da bi nikdar ne postal »antiverhar«, »katerih je danes i med ministri i med dvorjari dovolj videti.« (Izbrani spisi I, 77.) Holoubekov prijatelj Souček pa govori takole svojem Jožku: »Bog naju — mene in tebe — Jožko, obvaruj samo pred tem, da ne bi — kako naj vendar to povem — da ne bi postala kakšen mehanizem, zgolj figura, reven stroj, ki izvršuje svojo dolžnost in nič več.« (Str. 87.)

O Kreku je rekel dr. Evgen Lampe, da Kreka že nihče ni videl — na boga. Njegov tovariš iz Avguštinca je zapisal o njem: »Njegovo srce je bilo popolnoma čisto, tuje vsaki nizkosti.« (Izbr. spisi I, 34.) Na oboje sem se spomnil, ko sem bral o Holoubku: »Njegovo čisto srce, njegova vznesena duša in njegovo zdravo in moško telo ni poznalo strahu, ničesar na svetu se ni balo...« (Str. 94.)

Prav ničesar bi menda tudi Krek ne mogel dočeti niti temule opisu, kako je Holoubek kot župnik pojmoval svojo duhovniško dolžnost: »Župnik je socialist«, se je razneslo po župnijah, ko je govoril o tem, da je delavec vreden svojega plačila... Toda Holoubek je dalje razlagal o dolžnosti laične na-

hraniti, želje napojiti, bolne obiskovati, zatirati nevero in vse njene vrelce, iz katerih izvira... Val smo bratje. Narod brez vere žalostno pogine. Izobrazba brez vere je kakor zastrupljena jed. Sprevrže se ljudem v pogibel.« (Str. 111.)

Krekova posebnost je bila tudi ta, da v dobi svojega javnega dela nikdar ni bral slovenskega nasprotnega časopisa. Celó ob času, ko so bili napadi Theimerjeve nanj, približno l. 1913, v Slovenskem narodu, največja senzacija, Krek ni prebral niti enega napada nase. Tudi Holoubek je bil prišel v kajtenge. Cerkovnik mu je poročal: »Časopis je v gostilni izpostavljen, članek je rdeče obrobjen ter se kar pulijo zanj.« Holoubek je pa stvar tako malo zanimala, da je — ko so mu list poslali po pošti — »napisal na zavitek časopisa besedo, ne sprejme«, vrnil časopis pošti in do smrti ni zvedel, kaj je bilo o njem napisano. (Str. 114.) To je tako redka poteza na Kreku in Holoubku, da mislim, da med tisoč ljudmi ne najdete desetih, ki bi to storili.

Tudi tole bo dobesedno veljalo o Kreku: »Holoubka nihče ni mogel užaliti, razjeziti, razdražiti, nihče ga ni mogel pripraviti do tega, da bi grozil, komu kaj očital ali koga tožil. Vse je sam takoj na mestu preprosto poravnal in šel po svoji poti naprej...« (Str. 116.) »Nikogar ni tožil, z nikomer ni imel pravd, ni se prepiral, ne vpil, toda tudi pred nikomer in pred ničemer se ni upognil, vse je reševal resno, naravnost, neustrašeno in odkrito.« (Str. 133.)

Komljanec pravi o Kreku (Ob petdesetletnici, str. 63), da je dvoje tvorilo in gibalo Krekovo življenje: Bog in to, kar je Gospod izrazil z besedami: Misereor super turbam. (Množica se mi smili.) Kadar je spregovoril te besede, je »gorel Krekov izraz«. Sedaj pa poslušajmo Holoubka: »Množica se mi smili«, je nekaj nežno zašepetalo Holoubku na uho, toda tako jasno, da se je ozrl. Zagledal pa je le preprosto, na golem zidu nad obeh stropom viseči križ — in oči so mu na njem obvisle. »Takole poučuje Kristus Holoubka: »Glad izjavi upor proti Bogu in ljudem. Kakor hitro sem našel s kruhom in ribami tisočglavo množico, sem jih vse takoj pridobil zase, da celo za kralja so me hoteli oklicati... Ni moglo moliti v svetilišču, ko ti kruli v želodu.« (Str. 148.)

Vse to tako živo spominja na Kreka, da je kar odveč, če omenjam, da je Krek že iz Avguštinca pisal Petru Bohinju: »Temelj po moji misli in skušnji je edino pravi: materialno utrditi kmeta predvsem, ker koder priganja lakota, tam ni mesta niti idealom niti moralizovanju.« (Izbr. spisi I, 81.)

Holoubek toži nad češkim kmetom: »Kmet ne sedi več pri mizi s svojim oračem, malim hlapcem, z delavcem in tečakom.« (Str. 151.) Med svetovno vojno sem obiskal Kreka ob priliki, ko je ravno kosil skupaj z vojnim ujetnikom Rusom, ki je bil pri Kreku zaposlen ne vem več, s katerim delom.

Poljane, ki imajo svoje zakone in svoje kategorije

Ljubljana, v začetku junija.

To, kar pomeni ljudem na deželi zelena trata okrog domačije, kjer korajajo rdečelični malčki in kjer se ob nedeljskih popoldnevih sestajajo odrasli pri vrču vina ali jabolk, je Ljubljancem velika poljana, premrežena z belimi stezami ter posejana s pisanim cvetjem in nenavadno lepim drevjem. Ljubljanski ljudski poljani pravijo Tivoli. V glavnem je to vrt ljubljanske gospode, zakaj med tednom prevladujejo v njem višji in srednji meščanski sloji in samo ob nedeljah in praznikih se jim pridružijo tudi ljudje, ki nosijo samo enkrat tedensko praznično obleko. Le-ti med tednom nimajo časa za prijetno posejanje v Tivoliju, razen tega pa tudi ne marajo tja v delovni obleki.

Na tej skupni poljani se odigrava precejšen kos našega družabnega življenja. So ljudje, ki so od prve otroške dobe pa do pozne starosti prav s srcem navezani na prikupen vrt, ki je meščanom nekako nadomestilo za mehke trate in sadovnjake okrog kmečkih domov. V tem oziru bi lahko govorili o posebnih skupinah ali kategorijah rednih gostov našega meščanskega vrta: matere z dojenčki, matere s predšolskimi otroki, dijaki, mladenice in mladenke v dvoje, poslovni ljudje, upokojenci, izredni nedeljski gostje i. t. d.

V Tivoliju vlada poseben red, katerega se držijo vsi po vrsti, od jokajočih dojenčkov pa do mirovljubnih upokojencev. Dojenčki ležijo v vozičkih, se igrajo z ropotuljicami in se na svoj način veselijo lepih sončnih dni. Prijetna vožnja po prisojnih stezah jih navadno kar kmalu omami, da zaspijo. Otroci treh ali štirih let prihajajo nato-vorjeni z drobnim delovnim orodjem. Navadno nosijo s seboj pločevinato posodo za vodo, modele za potičke, lopatice, grablje, samokolnico ali kaj podobnega. Le-ti se zadovoljijo s kupom peska, kjer se igrajo peke, zidarje, vrtnarje in sploh kar jim pride na misel.

Matere sedijo na klopek ter se pogovarjajo o otrocih, gospodinjstvu, znanju — kdaj pa kdaj seveda tudi o modi, knjigah in umetnosti — zraven pa pletejo, krpajo ali berejo. One, ki vodijo v Tivoli svojega prvega in edinega otroka, imajo posebno veselje z lepimi oblekami. Nič za to, če morajo ves čas paziti na otroka in na obleko; rade potrpijo in so kljub temu zadovoljne. So pa

sodi... Tako je tudi v drugih navedenih zgledih poudarek na osebk ali pa je dvomljiv. V stavku o ljubezni do bližnjega pa je poudarek na predmetu (objektu): koga naj ljubim. Podobno je v stavku: spoznaj samega sebe. — Razlika v poudarku je vidna zlasti v moški obliki tožilnika. V oblikah ženskega spola in množine se razlika ne mere tako razločno poudariti. Zato jo tam manj čutimo in teže izrazimo.

Dr. B. pravi, da je v stavku: ljubi bližnjega kakor s samega sebe — tožilnik vzet iz cerkvene rabe. Toda ta trditve očitno nasprotuje zgodovinskemu dejstvu. Pri Slovencih je službena cerkvena izdaja evangelijev od l. 1925. imela obliko: s am sebe. Se očitneje je to pri Srbih, Ukrajincih in Rusih. Ti so do 19. stoletja v cerkvi rabili le staroslovenski (cerkvenoslovenski) prevod, ki ima obliko s am sebe. Šele v 19. stoletju so dobili narodne prevode evangelijev. A med prvimi prevajalci so bili tudi slavni jezikoslovci. Posebno se odlikuje prvi srbski prevajalec evangelijev, veliki slovničar in poznavalec ljudskega govora, Vuk Karadžić. Dr. B. trdi, da je Vuk tukaj pozabil na narodni govor. Nepobitna dejstva pa pričajo, da je Vuk tu ravnal s popolno zavestjo, da ima cerkvena raba in cerkvenoslovenski jezik drugačno obliko. Vse to ga je opozarjalo k pazljivosti na duha jezika in narodnega govora.

Ruski in srbski prevajalci velike Kristusove zapovedi niso mogli prezreti staroslovenskega prevoda, ki je bil tedaj še splošno razbilen. A vedeli so, da je staroslovenski moški tožilnik enak imenovalniku — in da je to posebna značilnost staroslovenskega jezika. Dr. B. pa tu nasprotno poudarja značilnost staroslovenskega imenovalnika in odločno trdi, da se mora prevesti z novoslovenskim imenovalnikom. To zamolčevanje (ali preziranje)

In Krek mi je rekel: »Fantič, zapomni si: če hočeš imeti zvestega posla, potem obeduj z njim skupaj!«

Ko sem bral, kako se je Holoubku tožilo po gorjancih, med katerimi je najprej služboval: »Kar je takle gorjanec rekel, to je tako držalo kakor trda, v deblo zarasla grča« (str. 156), sem se spomnil, kaj je Krek rekel o Selčanih v Turškem križu: »Pri nas držimo, kar je kdo obljubil« — besede, ki so jih l. 1922. dali Selčani vklesati v Krekovo spominsko ploščo v Selcih. (Izbr. spisi I, 14.) Holoubek bi bil najrajši vse življenje ostal pri gorjancih, o Kreku sem pa zapisal pred dvajsetimi leti: »Krekova želja v semenišču je bila, da postane kdaj župnik pri 756 m visoko ležeči župni cerkvi sv. Lenarda nad Selci.« (Izbrani spisi I, 28.)

Med posebno zabavne odstavke v »Golobčku« spada prizor, kako je Holoubek navidezno umrl in kako ga je zasliševal sv. Peter, ki mu sedanjí položaj duhovščine na svetu ni bil znan. Sv. Peter se je zelo čudil raznim zunanjim znakom duhovniškega dostojanstva in naslovom, ki gredo duhovnikom po njihovi stopnji v cerkveni hierarhiji. Bil je že kar prestrašen: »Ko bi se moral vrniti na svet, saj ne bi znal z njimi govoriti,« ker ni vedel, kdaj je treba rabiti naziv illustrissimus, kdaj eximius, amplissimus, reverendissimus... in kaj pomenijo ekspozitorij in sinodalke, prišle na talar. (Str. 166 in 167.) Tu sem se spomnil dveh stvari. Ko je Jinova Marica dekana nagovorila s »častiti gospod« (in ji je dekan popravil: »Vele, punčka, vele!« (str. 208), mu je živo stopilo pred oči, kako se je Krek rad pošiljal z naslovi: prečastiti in podobnimi. L. 1908. sem bil s Krekom na Monte Santo pri Goriziji. Krek je bil razigrane volje in je pripovedoval, kako se pri češki duhovščini spozna že po obleki služba, ki jo kdo opravlja: »Na Češkem mora imeti duhovnik dekret za vsak gumb, ki ga nosi.«

Ce sv. Peter razlaga Holoubku: »Prava sreča je osrečevati druge« (str. 169), mu Krek pritrjuje:

Gori, izgori in nase pozabi, pa zadovoljno bo tvoje srce.

Z monsignorstvom sta imela Holoubek in Krek svoje težave. Holoubek je po pomoči nekaj časa veljal za monsignora in je moral uživati vse zunanje počasti, zvezane s podelitvijo tega visokega odlikovanja, čeprav se je branil: »... saj jaz vendar nisem noben monsignor, do smrti ne bom in nočem biti.« (Str. 221.) Holoubek je pozneje res postal monsignor, a ga je odlok dobil že mrtvega. Pri Kreku je pa bilo z monsignorjem ravno obratno: Krek je res dobil to odlikovanje, ni pa užival nikakih s tem zvezanih časti, ker je prepovedal, da bi se bilo o tem kaj objavilo v časopisu. Odlikovanja ni hotel sprejeti.

Naj končam. Vsekakor moramo reči, da je imelo uredništvo Slovenskega knjižnice srečno roko pri izbiri prevodov, ko se je odločilo za »Golobček«. Roman je zanimiv in tudi poučen za vsakega, dvakrat zanimiv pa za tiste, ki so doživeli Kreka.

I. Dolencec

Obnova filozofije

V temelju kulturnega prizadevanja mora biti razum s svojimi zakonitostmi. Res kultura ni le sad čistega razumskega prizadevanja, temveč sodeluje v skupnem naporu za nje čim višjo raven in čim bogatejšo in globljo vsebino tudi elementi drugih človeških zmognosti. A vendar je vloga razuma na področju kulture nekako ista, kakor temelj in ogrodje v sodobni stavbi.

Ze dolgo časa sme navajeni, da gledamo kulturne temelje drugje, recimo v leposlovju, kar seveda ni pravilno: kultura, ki raste iz tako enostranske pojmovanosti temeljev, je samo enostranska, omejena in vodi do hipertrofije na nekaterih področjih, na drugih pa spet povzroča atrofičnost. Veliko se je že debatiralo prav o naših kulturnih prilikah, ki so tej leposlovni miselnosti, ali širše, temu estetičizmu v precej obsejni meri podlegle in speljale pojmovanje kulture ter kulturnega udejstvovanja na zelo ozko zaščrta področja, ki se je nato prav zaradi napak v temelju se samo napačno pojmovalo.

Na ta način se je izoblikovala nekaka ozko-srčna beletristična in linguistična kultura, brez kakega globljega kriterija, prepuščena enodnevni muham raznih miselnih struj in idejnih gibanj. A vendar je resnica ta, da mora biti na dnu kulturnega ustvarjanja razum s svojimi neizpremenljivimi zakonitostmi. Bolj jasno povedano daje torej filozofija kot najvišja predstavnica razuma osnovni ton in trdnost kulturni stavbi, ki mora rasti iz njenih temeljev in se tudi v svojem dvigu opirati na močno in neizpremenljivo ogrodje njenih principov.

S tem bi seveda trdnosti in zlasti enotnosti kulture ne bilo veliko pomagano, kajti sodobni čas se odlikuje po pestri množici med sabo si nasprotnih filozofskih sistemov. Ze štiri stoletja sem se namreč evropska filozofija razkrajala in prehajala v vedno bolj blazno vrtoglavo. Ne moremo torej misliti, da bi poljuben filozofski sistem prevzel delo za vzpostavitev kulturne enotnosti in vodil kulturno udejstvovanje po pravih tiričih, ne da bi prej mislili na obnovo filozofije same. Predvsem tu je treba iskati vzrok in korenino evropske kulturne neenotnosti: ker ni enotnosti v filozofiji, v razumu, ni več enotnosti v kulturi, ki je le izraz razmer na filozofskem področju. Deloma je Evropa to svojo kulturno enotnost zapravila po lastni krivdi, deloma pa se je to zgodilo po neutrudnem delovanju sovražnih sil, predvsem judovskih, ki so po načrtu netile idejne spore in si izmišljevale vedno nove teorije, samo da bi cepile enotnost krščanske kulture.

Važno je torej predvsem to, da se vsi trezni duhovi zberejo okrog zdrave filozofije in z nje pomočjo pripravljajo trdna tla za kulturno obnovo. Katera je tista zdrava filozofija, ki je sposobna sprejeti na svoja ramena toliko nalogo? To je filozofija, ki daje vse pravice razumu, ki jemlje vse svoje znanje iz čiste stvarnosti, opirajoč se pri tem na nespremenljivost prvih principov: tomistična filozofija. Kakor je že nekdanj Tomaz Akvinski ustvaril s svojim naukom kulturno sintezo krščanske Evrope, tako je tudi danes poklican, da obnovi bolni razum in ga privede nazaj v območje stvarnosti, ki je to za zapustil že nekaj stoletij sem ter tamo zapeljal evropsko kulturo v razkol.

Brez dvoma so katoličani v prvi vrsti poklicani, da ta nauk uveljavljajo in mu priborijo mesto, ki mu gre. Tomizem je namreč izšel tako rekoč iz osrčja krščanstva, čeprav se kot filozofski sistem opira le na zakonitosti čistega razuma. Francoski filozof Jacques Maritain vzklila v svojem znamenitem delu »Le Docteur Aquin«: »Kaj bi bilo, če bi vsi katoličani vseh dežel sprejeli nauk Tomaza Akvinskega za svoj filozofski nauk?« Brez dvoma bi bila to prava revolucija na zemlji, ki bi prinesla prvi in največji korak za obnovo ene kulturne enotnosti, po kateri krščanski narodi v Evropi ne bodo nikoli nehali vzdihovati. Tako bi ramo ob ramih šli dve veliki obnovi: prva, ki se trudi za pravno preporod človeštva, za obnovo božjega kraljestva v krščanskem svetu, in druga, ki se bori za pravice razuma, daje človeški kulturi pravo miselno podlago ter s tem uvaja skladje in harmonijo v razprto in razkano evropsko miselnost.

kategorijo mladih mamic, samec pa hodi v službo in se pojavi v Tivoliju samo še ob nedeljah.

Med rednimi obiskovalci Tivolija srečate tudi može s palicami v rokah in s cigarami v ustih. Njih hoja je počasnejša, tudi v govoru niso tako živahni, govorijo pa navadno o spominih, o javnih vprašanjih ali pa o modroslovju. To so večinoma ljudje, ki so 30 ali 40 let delali in skrbeli za družine, katerih člane vidite zdaj v nižjih kategorijah Tivolija. Nekateri se radi poigravajo z otroki, drugi pa spet iščejo mirnih koticov za svoje razgovore in za premišljevanje. To je odvisno od dobrih živcev, od razpoloženja in sploh od odnosa do novega sveta.

Tako vam potekajo dnevi v Tivoliju. Zene, otroci, mladina in upokojenci se veselijo sonca in sence, toplote in hladu, prijetnih vonjav in prelestnih barv na travnikih. Čez dan skoraj ne srečate mladih mož; le ti so med tem v uradih ali delavnicah, kjer se trudijo za svoje družine. Od rojstva do poznih let je Ljubljancem navezan na svoj veliki ljudski vrt; vrsta desetletij poteče preden zleze od prve kategorije do poslednje.

viti. V »Slov. učitelju« ni primeren prostor za tako razpravo. Zlasti ni vzgojno, če dr. B. starejšega profesorja ponovno obdoljuje, da ni ločil ednine od množine.

V tem slovniskem vprašanju morajo odločevati stvarni dokazi, ne pa ta ali ona oseba; po latinsko: Non quis, sed quid.

Dve povesti o psih

Pred kratkim sta izšli dve povesti, katerih glavna junaka sta — psa. Tako je »Slovenčeva knjižnica« izdala J. O. Curwoodovo povest »Bliske« poudarila A. Peterlina, »Dobra knjiga« pa Jack Londonovo povest »Jerry z otokov« v prevodu Katarine Spurove. Zanimiva je že primerjava med dvema ameriškim pisatelje-ma, ki sta oba za naše razmere v nekem pogledu eksotična, pa vsak drugače gleda na psa, katerega sta oba postavila v središče povesti in tudi v naslov.

Najprej je izšla Londonova povest »Jerry z otokov«, ki ga pisatelj sam imenuje »romanc in je napisal na obali otoka »Honolulu« leta 1915. Je to eksotična povest s Salomonovega otočja in otokov v Tihem oceanu, toda bolj kulturno zgodovinska, kakor pa »živalske« v smislu Kiplinga ali raznih psihologizirajočih živalskih povesti. Sicer je res hvalnoro »zračah pes »Jerry«, toda prikazana je ta oseba resnično samo kot — pes, človekov spremljevalec, torej več ali manj pasivna priča dogajanj v njegovi okolici, ki jih povzročajo ljudje. »Jerry«, ki je že vzgojen kot pomočnik belega človeka s posebno nalogo, da preganja črnce, ki jih ladje med temi otočji prevažajo kot delovno silo iz kraja v kraj. Tako ga vidimo najprej

KULTURNI OBZORNIK

»Ljubi bližnjega kakor samega sebe!«

V »Slov. učitelju« nadaljuje dr. A. Breznik dokazovanje, da je tak slovenski prevod velike Gospodove zapovedi napačen. Ker je s tem napaden židovskimi besedami, zato opozarjamo na napake dr. Breznikovega dokazovanja.

Proti novemu slovenskemu prevodu navaja druga mesta raznih slovanskih prevodov, a ne pove, da ima na tistih mestih tudi novi slovenski prevod imenovalnik. Nobeneke slovenskega prevoda ni navedel, ki bi Gospodovo zapoved prevajal z obliko »s am sebe«; zamolčal je, da se novi slovenski prevod tukaj ujema z drugimi slovanskimi prevodi.

Dr. B. trdi, da je zaimek s am vedno le do-atek k osebk, okrepilo oseba. Opozorilo, da je poudarek včasih drugačen, pa uveljavlja, da je poudarek močnejši. Toda drugačni poudarek je v tem, da zaimek s am včasih spada k predmetu (objektu). Tako razlagamo besede: »Ljubi bližnjega kakor samega sebe.«

Dr. B. v navajanju zgledov ne razlikuje različne miselne zveze in različnega stavčnega poudarka. Dvakrat navaja zgled: »če bi sami sebe preso-jali.« A obakrat zamolčuje, da ima tako tudi novi slovenski prevod, ker je tukaj pač očitno poudarek na osebk: kdo bo sodil — sami ali Bog. Sv. Pavel namreč piše: »Če bi mi sami sebe preso-jali, bi ne bili s o-j-e-n-i. Ko pa nas Gospod

Drobne novice

Koledar

Torek, 8. rožnika: Medard, škof; Kaliopa, mučenica; Klodulf, škof; Viljem, škof.
Sreda, 9. rožnika: Mati milosti božje; Primož in Felician, mučenca.

Zgodovinski paberki

7. rožnika:

L. 632. je umrl Mohamed, početnik nove vere islama. Z versko enotnostjo Arabije je združil tudi politično, tako da so njegovi nasledniki-kalifi lahko začeli obsežno osvojevalno politiko in osvojili vse ozemlje na vzhodu do Turanskega nižavja in Inda, na severozahodu pa so butali ob obzidje Carigrada.

L. 1836. se je rodil v Lyonu na francoskem Giraud Gabriel, ustanovitelj samostana v Rajhenburgu. Po končani srednji šoli v zavodu Naše ljube Gospe v Lyonu je ošel Kamilo, kot se je kasneje brat Gabriel imenoval v svetu, v očetovi voletgovini s svilo. Po očetovi smrti leta 1868. je dozorol v njem sklep da bo stopil v red trapistov. V tem je izbruhnila vojna med Francozi in Nemci, ki se je je kot prostovoljec udeležil, nato pa sredi leta 1871. stopil v samostan. Leta 1880. je francoska vlada nasilno razpustila onatijo trapistov, kjer je Gabriel živel. Opat Augustin Ladouze je sklenil poiskati redovni družini novo varno pribežališče izven Francije. Korni oblat Gabriel je dal sredstva za nakup graščine v Rajhenburgu, kjer so se trapisti naselili sredi leta 1881. in omogočili, da se je uredilo in razširilo samostansko gospodarstvo; menihi so postavili moderno urejeno tvojno za čokolado in destilarno na paro. Rajhenburški samostan je bil deset let kasneje povisan v samostojno opatijo. Brat Gabriel je do svoje smrti 28. februarja 1899. leta opravljal v samostanu razne ponižne službe, popolnoma predan Bogu.

8. rožnika:

L. 1508. se je rodil na Rašici pri Turjaku Primož Trubar. Šolal se je na Reki, v Salzburgu in na Dunaju. Važno je njegovo bivanje na dvoru tržaškega škofa Petra Bonoma, ki se je nagibal k protestantizmu. Služboval je po raznih krajih in bil 1542. imenovan za stolnega kanonika. L. 1547. je bežal v Nemčijo, kjer je ošel do leta 1561., ko je postal superintendant slovenske protestantske cerkve v Ljubljani, toda že štiri leta kasneje ga je presegel nadvojvoda Karel. Odšel je na Württenberško v Lauffen ob Neckaru, se kmalu preselil v Deringingen, kjer je l. 1586. umrl. Leta 1551. je izdal prvi slovenski tiskani knjigi katekizem in abecednik. V letih 1557—77. je prevedel sv. pismo nove zaveze, ki ga je vnovič izdal 1582. Pisal je dalje pratike, koledar, pesmarice in drugo. Vsega je napisal 17 knjig. Bil je najpogostejši slovenski protestantski pisec. Pisal je v osrednji dolnjišini kakor jo je sam govoril.

L. 1781. se je rodil v Wylamu pri Newcastleu utemeljitelj železnice George Stephenson, kot sin revnih staršev. V mladih letih je delal v nekem rudniku, pokazal je svoje velike tehnične sposobnosti, ko je zgradil črpalko, s katero so si dolgo časa učeni inženirji zastopili belili glavo. Po tem uspehu je postal nadzornik in kasneje obratovodja v velikem premočevniku pri Darlingtonu pri tamkajšnji rudniški železnici je zgradil prvo uporabno lokomotivo leta 1814. Pod njegovim vodstvom je bila nato leta 1825. zgrajena prva javna železnica od Stocktona v Darlington. Iz leta 1824. za Al. Peasejem ustanovljenih tovarov v Newcastleu hrnjajo vse lokomotive evropskih in ameriških železnice prvih desetletij.

Novi grobovi

+ V Ljubljani, Kotezijska ulica 1, je v starosti 72 let, mirno v Gospodu zaspal g. Ravniar Mihael, dolgoletni cerkovnik v trnovski cerkvi. — Pogreb dragega pokojnika bo v torek, 8. maja, ob 3 popoldne z Zai, kapelica sv. Janeza, k Sv. Križu.

+ V Ljubljani je umrla gospa Marija Ilvar, trgovka. Pogreb blage rajnice bo v sredo 9. t. m., ob pol 3 popoldne z Zai, kapela sv. Nikolaja.

Naj rajnima sveti večna luč! Vsem, ki žalujejo za njima, naše iskreno sožalje!

Osebnosti

== Poročil se je v soboto, dne 5. junija, v cerkvi Sv. Cirila in Metoda g. Boris Orel, naš odlični narodopisec z gđe Ivo Kramarjevo iz Ljubljane. Novoporočencema želimo obilo srečel

— Na drž. klas. gimnaziji v Ljubljani bodo sprejemni izpiti za I. razred gimnazije (samo za dečke) dne 22. in 23. julija, v novem uršulinskem poslopiju v Šubičevi ulici. Prijave, kolkovane s 6 lrami, je treba vložiti pri ravnateljstvu do 15. t. m. Priložiti jim je rojstni list, pozneje pa še spri-

na krogu ladje »Arangie, kjer prevaža te črnce kapitan Van Horn in kjer je poleg njega belec še pijani krmar. Nič pravih dogodkov ne doživimo tu s psom, njega opisuje le zato, da nam da vpogled v kupčijo s črno delovno močjo, s katero trgujejo glavariji teh melanzijskih »ljudozrncev«. Srečujemo glavarije teh divjih rodov, ki sovražijo Evropece in belec ter samo čakajo, da jih kje ulove in požro. In tako doživi pes napad na ladjo in smrt belcev, sam pa pade v roke divjakov. In tu najde London mesto, da nam pokaže življenje divjakov ter njihovega poglavarja Bašitja, pravega Napoleona tega otočja. Tu vidimo, kako jedo ljudi in kako se ponašajo ti divjaki z glavami porezanih belcev. Na drugi strani pa maščevanje kolonialne vojaške oblasti, ki jih tudi doživi Jerry, ko mu granate raznese njegovega dobrotnika. Vse to se godi ob usodi psa, ki končno pride na zasebno jabo Harlena Kenana, kjer zopet doživi svoje pravo poslanstvo: biti ljubljn ob belega človeka ter mu stati za varuha. In to dokaže kmalu nato, ko Kenana in njegovo Vilo reši smrti, napadajoči črnci, ki ju zalezuje, da bi ju ustrelil in pojedel. Ko najde se svoje prednike, je dobil nazaj tudi svoje ime in jadraro na ladji »Ariele« ga zapustimo tudi mi. Tako je Jack London podal spočetka sicer malo dolgozvezno, pozneje pa zelo razgibano podobo razlogov na teh oddaljenih otočjih med celinami ter se roman bere kot — eksotični roman v kolonijah, ki se jih še ni dotaknila kultura ter je pes samo zveza med dogodki in osebami ter podobami in zapletji.

Drugačna pa je Curwoodova povest »Blisk«. Tu ljudi skoraj ne vidimo, nastopajo le kot bled spomin in kot zaključek, ko pes po dolgih blodnjah zopet pride v družbo človeka, kjer je njegovo mesto. Curwood je vzel za svojo

čevalo 4. razreda ljudske šole. V prošnji je treba tudi povedati, ali želi učenec delati izpit v poletnem (julijemskem) ali jesenskem roku.

— Sprejemni izpiti na realni gimnaziji v Novem mestu. Prošnje za priprave k sprejemnemu izpitu se bodo sprejemale v tajništvo gimnazije dne 11., 12. in 14. junija t. l., od 8 do 12. Prošnje je treba nasloviti na gimnazijsko ravnateljstvo in ji priložiti izpričevalo IV. razreda ljudske šole in rojstni list. Ako učenec še nima izpričevala IV. razreda, naj mu šolsko upraviteljstvo na prošnji potrdi, da obiskuje IV. razred, in bo prinesel izpričevalo pozneje. Prošnje je treba napisati na taksem papirju za 6 lir. Poleg učenca naj jo podpišejo tudi starši ali njih namestniki. Ako rojstni list ni kolkovan z državnim kolkom, ga je treba brez ozira na cerkveni kolk kolkovati še kot prilogo z državnim kolkom ze 2 liri. K sprejemnemu izpitu bodo pripuščeni učenci, rojeni v letih 1930, 1931, 1932 in 1933. V prošnji naj učenec navede, ali želi opravljati izpit v julijemskem ali v jesenskem roku. Dan izpita se bo pozneje določil.

— Učenke, ki žele delati sprejemni izpit na uršulinski gimnaziji v Ljubljani, naj spišejo prošnjo na navadno polo papirja. Prošnji prilože: izpričevalo četrtega razreda ljudske šole, rojstni in krstni list ter 4 lire v denarju za cerkveni kolk. Prošnje je treba dostaviti do 16. junija ravnateljstvu uršulinske gimnazije. Izpiti bodo od 20. julija dalje.

— Za nove osebne legitimacije Vam izdela fotografije hitro in lično Foto Bem — Wolfova 6.

— Prva junjska nedelja vroča. V vremenskih zapiskih navajajo, da je treba smatrati za vroče dneve one, ko se dnevna temperatura dvigne do ali nad +25 stopinj Celzija. Prva junjska nedelja

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Kako kaže letina? Vsa ozimline in vse pomladne posetve živo poganjajo in rasejo. Zima je bila mila, mehka in suha. Večkrat se je napovedovala suša, pa je vedno še o pravem času prišel dež. Oranice so lepe in obetajo bogat pridelek. Žito, koruza, krompir in tudi drugi poljski nasadi so zdravi. Sreče se ogreje in oko se razveseli, ko prideš iz mesta in zavalove okrog tebe plodne, zelene oranice. Skoraj vseletno suho vreme se nekoliko pozna pri vrtninah, ki rabijo mnogo vode, in pri košeninah. Travniki in senožeči se še niso omoogli od lanske suše. Tudi letos bomo imeli bolj slabo košnjo in bo pridelek sena pičel. Sedaj smo v dobi češenj, ki so letos obilno obrodile. Samo ponekod jih je v nižinah osmudila suša, ponekod so se pojavili pa črvi, ki so oskubili mnogo dreva. V celoti je pa letina za češnje dobra in je sedaj v predelih vzhodno in zapadno od mesta, kjer so češnje doma, vse delo osredotočeno okrog pobiranja in prodajanja tega žlahtnega sadu. Prve češnje, ki so bile tudi letos kot vedno, drobne, vodene in plehke, so že pošle. Sedaj smo že v dobi cepljenk, vipavk in črnic, ki imajo vsaka svojo posebnost. Ene so bolj trde in skoraj zahrastajo, ko so stisneš med zobe, druge so pa mehke in se skoraj raztope v ustih. Ene so bolj trpko sladke, druge bolj medene, vse so pa okusne in jih zobljemo, da je veselje. Razpečevanje je organizirano in je prosta prodaja odpravljena. Tudi izvoza v tujino še ni. Prav tako so strogo določene cene.

Z Gorenjskega

Lep pogreb koroškega borca v Vrbi ob Vrbskem jezeru. Kapitan v rezervi Tono Gferrer je pred nedavnim umrl zaradi ran, ki jih je dobil na vzhodnem bojišču. Te dni so ga pokopali v rojstnem kraju v Vrbi ob Vrbskem jezeru. Na pogrebu so se od njega poslovili tudi njegovi tovariši-soborci iz koroških bojev v aprilu in maju l. 1919. Gferrer je bil tedaj poveljnik Vrbljanov in se je z njimi udeležil hudobitve pri S. Jakcu in v Rožni dolini. Ob odprtem grabu je govoril župan Čajfer.

Hitlerjevska mladina z Dunaja v Rožni dolini. Pred nedavnim je prišla pevka in igral-ska skupina hitlerjevske mladine z Dunaja na obisk v Rožno dolino, in sicer v Ledence in Brnco. Tam je nastopila s pevskimimi točkami, ljudskimi plesi in kratkimi igrkami. Skupina je bila prav pristržno sprejeta.

Jesenjsko pevsko društvo v Beljaku. Zadnjo soboto v maju je gostovala v Beljaku jesenjska pevka družina. Priredila je zborni koncert v veliki dvorani KdF. Predsednik jesenjskega pevskega društva je župan dr. Klein. Zborovodja pa je R. Ulaga. Zbor ima za spremljavo tudi svoj orkester.

Pevska tekma v Beljaku. Pred nedavnim je bila v Beljaku pevka tekma med posameznimi pevskeimi skupinami iz Gorenjske. Med Gorenj-

nalogo, pokazati psihološki preobrat v psu Blisku, ki je po poreku pes in volk, kajti irski voljak Skagen »Veliki Danec« se je spetal z volkujo. In tako se v tem psu, ki je resnično glavni junak povesti, mešajo dve prvini: volčja in pasja, toda volčja v mnogo večji meri kot pasja, ki se mu oglašala deloma v postavi, sicer pa v »duši« le od časa do časa. Takoj v začetku nam predstavi »Bliska« kot volka, ki pa se iz nekega nezavednega gona približuje človeškim bivališčem, kar je pripisati tisti »kapljici« pasje krvi, ki je po dvajsetih rodovih še ostala v njem. Pisatelj je postavil svojega junaka v polarno noč severno ameriških sneženih krajih med Eskimovce, kjer je našel čudovit teren za opis živalskih bojev in životarenj, v takem smislu, kakor jih pri nas odkriva Jalen za Gorenjsko. V tej povesti se nahajamo neprenehoma v živalskem svetu: »Blisk« se loči od človeške bližine ter postane pravi volk, da, naravnost voditelj ogromnih volčjih krdel. Toda prej premaga še svojega tekmeča, po katerem prevzame vodstvo ter navaljuje na stoglave jelenje črede. Tako smo priče volčjih napadov na jelene, ki jih vodi Blisk s čudovito krvočnoostjo in zmagovaljem tudi nasproti človeku. Na vsakem koraku sledimo volčjem prepripirom, mesarjenjem, bojem, lakoti in pomankanju. Zdaj je opisan boj z nasprotnikom, zdaj z jelenom, potem s sovo, nato z medvedom, končno celo z bivolom, nazadnje z risom in mimogrede s človekom. Curwood nas vodi po sneženi planjavi, ki je skoraj brez človeka, zato pa polna bojev za obstanek. Središče pa je pes-volk Blisk in njegov boj v »duši« za pravo naravo. Skozi vso povest se izživlja kot volk, toda vedno ga nekaj žene k človeku. Tako iz tega gona sledi gozdnemu volku Mistiku. Nasprotno ga pa strašno priteguje pobegla psica

je bila vroča, kajti dosežena je bila podnovi temperatura +25,6 stopinj Celzija. V nedeljo jutraj pa je bilo še hladno, kajti jutranji temperaturni minimum je padel celo pod +10 na 7,5 stopinj Celzija. V nedeljo in v ponedeljek jutraj, ko se je jutranja temperatura nekoliko dvignila do +9,8 stopinj Celzija, ni bilo megle. Barometer je v ponedeljek dosegel stanje 765,2 mm. Še vedno nad normalo. V ponedeljek je bilo hladno in dopoldne oblačno. Lani 7. junija je bila zaznamovana dnevna temperatura nad +30 stopinj Celzija.

— »Stražar naših svetinj« — univ. prof. dr. Lambert Erlich — nova enolirska knjižnica.

— Drobni lišiki po barjarskih travnikih. Drobni, lepo pisani, ob ključku krvavordeči lišiki so se udomačili po nekaterih vrtovih celo v središču mesta. Miren in prirodo ljubeč sprehalje pa bo na lišika lahko naletel tudi po nekaterih barjarskih travnikih, tako ob Ljubljani. Ljubki so ti mali pevčki. Pozibavajo se po travnatih bilkah in iščejo semena za hrano. Lepo in prav elegantno se znajo obešati na stebela regrata, ki nosi že zgodaj svoje seme. To lišiki kaj radi zobljejo. Po nekaterih travnikih so postali zelo domači in se ne boje človeka.

Iz Novega mesta

Dijaška Marijanska kongregacija, ki pod vodstvom oo. frančiškanov brez hrupa in šuma sicer, a zato tem bolj plodonosno že več desetletij apostolsko deluje med novomeškim dijaštvom, nas je 30. maja in 3. junija prijetno presenetila z uprizoritvijo dramatizirane vzgojne povesti »Luč z gorac«. Tako nepriljeno in naravno so kongregacijski delo izvajali, da so vso dvorano, obkraj nabito polno, pritegnili k najtesnejšemu sodelovanju. Za nemali trud, ki so ga položili v pripravo in izvajanje dramatizacije, zaslužijo brez nadaljnjega javno pohvalo vsi igralci, zlasti pa Hinko, Mirko in mali Oton, ki so svoje vloge rešili tako, da bi jih prvostopni igralci komaj da bolje rešili. — Želimo samo to, da bi to, tako zelo vzgojno delo od frančiškanskemu odru čimprej zopet videli. — Tihi in mirni kongregaciji pa pri njenem apostolatu že mnogo uspehov!

ci se je najbolj postavila tržiška, ki je odnesla prvo nagrado in bo čez poletje nastopila tudi večkrat na Koroškem.

Okrožni vodja Kuss je govoril v škofji Loki. Na zborovanju, ki je bilo prirejeno v kinodvorani, je govoril okrožni vodja Kuss iz Kranja o sodobnih vprašanjih. V zvezi z zborovanjem je mladina meščanske šole pod vodstvom pevske voditeljice Uršičeve zapela več pesmi.

S Spodnjega Štajerskega

Mariborčan — Štajerski šahovski prvak. Štajerska šahovska zveza je s posebno slovesnostjo priredila deželni turnir, saj so se ga mogli po 25 letih prvič zopet udeležiti Spodnještajerci. Turnir je bil v Gradcu in sta se ga udeležila oba graška mojstra Hans Polzer in Heribert Berghofer, ki je tudi deželni mojster. Iz Maribora sta prišla na turnir Jožef Lešnik in Alfred Kukovec. Vsak igralec je igral z vsakim nasprotnikom po dve partiji, tako da so vsega skupaj vsak igrali po šest partij. Zmagal je Jožef Lešnik, ki je samo enkrat izgubil proti Berghoferju in dosegel 5 točk. Drugi je bil Berghofer s 4 točkami, zadnji pa Kukovec. Štajerski deželni mojster je postal tako Mariborčan Jožef Lešnik.

Kulturni dnevi nemške mladine v Mariboru. Od 3. do 6. junija so bili v Mariboru prirejeni kulturni dnevi nemške mladine. Iz vse Spodnje Štajerske je prihitelo na to slovesnost 1000 mladencev in mladenk. Na praznik je bila v zvezi z dnevi odprta razstava, ki so jo priredili spodnještajerski slikarji za mladino in posebna folklorna razstava pod naslovom »Štajerska narodna noč«. Začetek slovesnosti je bilo zborovanje, na katerem je govoril zvezni vodja Franz Steindl. V petek dopoldne je bila v grajskem parku na Betnavi tekma v ljudskih plesih. Popoldne so nastopila dekleta z lutkovnimi igrami, dečki pa so imeli športne tekme. V soboto so bile tekme fantar in pevskih zborov. V nedeljo so se dnevi zaključili s pevskim, igralskim in plesnim nastopom mladine v mestnem parku v Mariboru.

O Rimskih Toplicah prinaša poseben članek »Marburger Zeitung«. Časopis prinaša zgodovino zdravilišča in omenja, da se sedaj zdravijo v njem ranjeni z vzhodnega bojišča. Vsega skupaj prebiva v zdravilišču 300 ranjencev v 200 lepih in prijaznih sobah.

Pred sovražnimi zaigalnimi baloni opozarja »Marburger Zeitung« bralce in pravi, da sovražnik izpušča posebne gumijaste balone rumene barve. Imajo dva do tri metre v premeru. Na mnogih takih balonih so pritrjene žice, drugi imajo steklenice, napolnjene z zaigalnimi tekočinami. Steklenice so velike kakor zelence za kislvo vodo. Te steklenice po določenem času same od sebe odpadejo. Ko se razleže na tleh, povzročajo požare v gozdovih, na njivah in travnikih. V zadnjem času vise na takih balonih tudi vreče z zeleno volno. Te vreče se zažgo s pomočjo elektrike tedaj, ko za-

Kresnica, ki na grobu umrlega človeka gospodarja žaluje, pa jo odkrije Blisk. In ta mu postane družica. Sicer sama precej podivja v njegovih družbi, pa ga tudi privede k človeku, s katerim pride skup ob veliki povodnji. Ze prej pa je branil samega otroka v eskimski kočiji. Toda Kresnica ne more biti brez človeka ter se zateče k njemu: Blisk se omahuje, toda ljubezen do Kresnice, ki je povrgla mladice in jih prenesla k človeku, ter nesreča ob viharju, ko mu je drevo stisnilo nogo, ga je prignala do tega, da ni nasprotoval človeški negi ter je postal zopet — pes. Premagal je volčjo naravo in se zavedel pasje krvi v sebi ter ostal pri človeku.

Taka je Curwoodova povest: psihološka povest o psu in pasji »duši«, skoraj nekakšna ljubavna zgodba, ki jo vodi nagon. Toda bolj kot »psihološki problem« zanimajo bralca opisi živalskega boja za obstanek, borbe med volkovi in zvermi ter opisi snežnih pokrajin, kar je vse opisano polnokrvno in močno. V tem je gotovo povest sorodna Jalenovim opisom prazivalskih nagonskih bojev, toda s to razliko, da je tu žival lovec in preganjalec obenem. Zato je ta povest izrazita — lovska povest, dočim je Londonova — eksotična povest. V tem se tudi obe deli razlikujeta ter se dopolnjujeta. Ljubitelji psov bodo z veseljem brali obe, ljubitelji lovov in divjadi pa bodo v Blisku dobili še mnogo drugega: poezijo lova, pogled v živalski svet, ki ga sicer zelo personificira, vendar pa prepričujoče prikazuje.

Zato bi bilo želeli, da bi naslovna Beranekova slika v »Blisku« predstavljala kakšen prizor iz bojev, ne pa mirne družinske idile, s katero se povest šele na samih zadnjih straneh zaključuje. Bistvo te lovske knjige je drugje. —

dene balon ob drevo ali ob kako zgradbo. Istočasno balon eksplodira. Časopis opozarja, da je treba vedno opozoriti na take balone najbližje orožniške in policijske postaje in da je treba paziti, da se jim ne približajo radovedneži in zlasti ne otroci.

Novo mladinsko vzgajališče na gradu v Zgoranjem Cnureku. Nedeljska »Marburger Zeitung« poroča, da je bil lani in letos preurejen grad v Zg. Cnureku, last Antona Malija, v mladinsko vzgajališče. Letos v marcu se je vselilo vanj že 60 gojencev, kasneje jih bo 80 do 90. Anton Malij je mladinskemu domu dal v uporabo tudi za gradom ležeči gozd in velik travnik kot igrišče. V gradu je bilo treba marsikaj preurediti, posebno mnogo dela pa je dala sodobna oprema. Mladinsko vzgajališče, ki je združeno s šolo, vodi dr. Vilhelm Adam.

87. rojstni dan je praznovala v krogu svoje družine v Silcih pri Sv. Martinu na Pohorju Ivana Pivec, roj. Mühlen. Jubilarntka je mati 10 otrok, od katerih žive še štiri. Ima 15 vnukov, od katerih so štiri na bojiščih. Njeni vnuki pa so jo tudi že razveselili z vsega skupaj 11 pravnuke.

Smrtna kosa. V Mariboru je umrl 40 letni uradnik državnih železnic Alojzij Ueber, v Gradcu pa 75 letni namestencev v tovarni kopit Remigij Jungling v Sevnici. Na vzhodnem bojišču so padli: grenadir Franc Sprach iz Ptuj, grenadir v polku gorskih lovcev Jožef Senekovič iz Maribora, pionir Karl Pušnik iz Loke pri Planini pri Sevnici. Okrožni vodja Dorfmeister iz Celja objavlja parte za krajevnim kmečkim vodjem Jožefom Ocvirkom iz Vranskega in za brambovcem Janezom Bogatajem iz Sv. Jurija ob Taboru, ki sta bila oba umorjena od banditov. Prvi zapušča ženo in tri otroke, drugi pa ženo in pet otrok.

Iz Hrvaške

Veliko zborovanje v Banja Luki. Beograjski nemški dnevnik »Donau Zeitung« poroča o velikem hrvaškem zborovanju v Banja Luki, na katerem je govoril šef celokupne hrvaške državne propagande glavni ravnatelj Matija Kovačič. V svojem govoru se je Kovačič bavil predvsem z veselovansko propagando, ki jo je v zadnjem času začela zopet Moskva ter je zborovalcem poudarjal, da je to zopet samo spretna krinka, za katero se skriva komunizem. Zatem je omenjal izvajanje veselovanske ideje v praksi in je po vrsti navedel spore in spopade med posameznimi slovanskimi narodi, pričel pa z napadom Sovjetov na Poljake. Kovačič je v zvezi s tem omenjal tudi spor med Hrvati in Srbi ter je zatrjeval, da Hrvati z veselovansko idejo nimajo več ničesar skupnega, ker sploh niso Slovani. Četudi bi pa kaj imeli, bi danes te zveze prekinili.

Stoletnica največjega zvana na Hrvaškem. Na Vnebohod je zagrebška državna radijska postaja oddajala kratek program, ki je bil namenjen proslavi stoletnice največjega zvana na Hrvaškem, ki visi v stolpu zagrebške katedrale in s katerim zvone samo ob slovesnih prilikah in velikih praznikih. Ob devetih dopoldne je bila v stolnici slovesna zahvalna služba božja. Točno popoldne je pa radijska postaja po izvedbi krajšega programa, ki je bil namenjen tej proslavi, prenašala tudi zvonjenje največjega in največjega zvana, kar jih premorejo hrvaške cerkve. Zvon je vril 3. junija 1843 zvoniliv Henrik Degen.

Ustanovitev vojnega muzeja v Zagrebu. — Dne 2. junija so v Zagrebu oprli vojni muzej. Pri tej slavnosti so bili navzoči tudi zastopniki hrvaških vojaških in civilnih oblasti.

Imenovanje na hrvaškem vseučilišču. S Poglavnikevo odredbo je imenovan dr. Tihomil Drezga, načelnik pravnega oddelka v zunanjem ministristvu, za rednega vseučiliškega profesorja na stolici za mednarodno pravo za predmet »Nezavisna Država Hrvaška v luči mednarodnega prava«.

Preskrba Kotor Varoš s pitno vodo. Strokovnjaki Higienškega zavoda iz Banje Luke se mude že dalje časa v Kotor Varoš ter proučujejo tamonjše zemljišče zaradi kopanja novih vodnjakov, ki bodo dajali omenjenemu mestu dovolj dobre pitne vode na razpolago.

Kulturni sestanek hrvaških gledaliških umetnikov. Dne 21. maja so imeli v Zagrebu sestanek tamošnji gledališki umetniki. Na sestanku je prevzel vodstvo Društva hrvaških gledaliških umetnikov Drago pl. Hrčić, ki je nato imenoval tudi člane novega odbora. Med novoimenovanimi člani je tudi Josip Gostič.

Zidanje novih delavskih domov v Osijeku. V Osijeku so se pred kratkim posamezne delavske družine vselile v novopostavljene domove, ki so bili zgrajeni iz posebnega tozadevnega Poglavnikevega sklada. Na iniciativu tamošnjega velikega župana in mestne občinske uprave bodo v Osijeku pričeli v kratkem zidati še novo delavsko naselje. Hrvaška državna uprava je dala v ta namen na razpolago že milijon kun kot svoj prispevek.

Iz Srbije

Prihod »novoruskih« oddelkov v Beograd. V našem listu smo že poročali, da ustanavlja ruski armadni general Vlasov, katerega so Nemci lani ujeli pri Volhovu, posebne vojaške oddelke, ki se bodo z orožjem v roki borili proti sedanjemu sistemu v Rusiji in sedanjim voditeljem sovjetske zveze. Vlasova armada je sestavljena izključno iz ruskih vojnihi ujetnikov, ki odobravajo politični in gospodarski program omenjenega generala. Prvi oddelki te armade so prispeli koncem meseca marca tudi v Beograd ter bodo na področju nemškega vojaškega poveljnika v Srbiji nastopali proti vsem tamošnjim elementom nemira in nerada. Prihod »ruske osvobodilne vojske« v Srbijo so toplotno pozdravili vsi srbski vladni krogi in vse srbske časopise, ki vidi v njih prave predstavnike ruskega naroda.

Skladatelj Hristić znova imenovan za ravnatelja opere. Na predlog srbskega prosvetnega ministra Veliborja Jonića, je ministrski predsednik podpisal odlok, s katerim je postavil za ravnatelja beograjske opere znanega srbskega skladatelja Stevana Hristića, ki je ta položaj zavzemal že od leta 1925 do 1933.

Vsi morajo sodelovati. Na predlog notranjega ministra je srbska vlada izdala zakonsko uredbu, po kateri mora vsakdo, katerega vlada imenuje za župana ali pa tudi samo za občinskega tajnika, to mesto tudi sprejeti in zaupnopolno dolžnost tudi najvestneje izvrševati. Kdor bi pa iz neupravičenega razloga ne hotel prevzeti zaupanega mesta, ga lahko zadene kazen prisilnega dela do enega leta, ali koncentracijsko taborišče od treh mesecev do enega leta. V težjih primerih oblast dotičnika tudi lahko postavi pred vojaško naglo sodišče.

Nov okrožni načelnik v Kruševcu. Srbski ministriki predsednik general Nedić je imenoval v zadnjem času novega okrožnega načelnika v Kruševcu ter je na to mesto postavil poveljnika tretjega bataljona srbskega prostovoljskega zbora rezervnega kapetana Dušana Markovića, odvetnika v Beogradu. Novoimenovani okrožni načelnik je svoje novo službeno mesto že nastopil.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 6

Potem, ko je šla mimo nas, sem pomislil, da sva se oba res neumno vedla: obstala sva kakor zamaknjena, kot da bi se nikoli prej ne videla nobenega lepega dekleta. Prav to sem hotel povedati staremu, ko...

O'Connor je pregriznil z zobmi konec smotke in se usedel še bliže k Kentu.

»Prisegam ti, da je bil Kedsty popolnoma bled, ko sem dvignil oči in mu pogledal v obraz. Zdelo se mi je, kakor da mu niti kapljica krvi ni ostala v žilah. Stal je vedno na istem mestu in strmel predse, kot da bi še vedno stala mladenka pred njim. Nato je zopet zastokal... ne, ni samo vzdihnil... zastokal, kakor če bi ga kaj zadelo in rekel: »Narednik, nekaj važnega sem pozabil. Moram se vrniti k doktorju Cardiganu. Pooblaščaj vas, da med tem časom takoj pustite na svobodo zaprtega MacTriggerja.«

O'Connor je za trenutek utihnil, kakor če bi pričakoval, da mu Kent ne bo verjel. Ker pa je la la molal, ga je vprašal:

»Ali misliš, da je nadzornik ravnal pravilno, po zakoniku? Kaj praviš?«

Mislil, da popolnoma pravilno to ni bilo. Toda če takšen oblastnik nekaj ukaže, velja to kot zakon.

»Jaz sem ukaz izvršil — je zagodrnjal O'Connor. — Če bi ti videl Mac Triggerja! Ko

sem odprl vrata celice in mu rekel, da je svoboden, je opotekajoč se prišel ven, kot da bi bil slep! Vendar ni hotel iti mimo nadzornikovega urada; rekel je, da bo počakal Kedstyja.

»In Kedsty?«

O'Connor se je sunkoma dvignil in začel zopet hoditi sem in tja po sobi.

»Sel je za dekletom!« — je razburjeno vzkliknil. — »Ni mogel storiti drugega. Lagal je, ko je rekel, da mora govoriti s Cardiganom. Sicer bi tu ne bilo nič skrivnostnega, če bi on ne imel že šestdeset in dekle še manj kot dvajset let; mladenka je dovolj lepa, da bi se temu ne bilo treba čuditi. Toda ni bila dekletova lepota vzrok, da je nadzornik prebledel in da se je zdelo, kot da se je v trenutku že za deset let postaral. V dekletovih očeh je moralo biti — ti pravim — nekaj bolj grozečega kot je naperjena puška. Dobro premisli: takoj nato je bila njegova prva misel pustiti na svobodo Mac Triggerja, človeka, ki si ga ti s svojim priznanjem rešil visile. Neverjetno, neverjetno, ti pravim! Vsa ta zgodba je čudna, zlasti tvoja izpoved, ki je najbolj nerazumljiva od vsega.«

»Seveda, to je čudna zadeva — je priznal Kent. — »Prav to sem tudi jaz sedaj premišljeval. Kakor vidiš, zadostna en sam strel, da se mnoge stvari izpremenijo. Seveda, če bi me ne bil zadel strel, bi jaz ne podal Kedstyju svoje izpovedi in bi radi tega bil nedolžen človek obsojen. Naravno je, da je Kedsty razburjen: jaz sem vendar prvi, ki je omadeževal čast najboljših konjenice na svetu, razen tega pripadam diviziji, ki ji načeluje Kedsty. Zakaj se potem čudim njegovemu nenavadnemu duševnemu stanju? Kar se tiče dekleta...«

Skomizgnil je z rameni in se prisiljeno nasmehnul.

»Morda je prišla zjutraj s katero izmed ladje, ki plovejo po reki in ko sta jo srečala, se je pač izprehajala — je pristavil. — »Ali si že opazil, O'Connor, da se pri gotovi svetlobi pod topoli obrzi čisto zdijo res nenavadni in naravnost kot strahovi?«

»Da, opazil sem že, toda to se dogaja tedaj, ko ima drevo že liste, sedaj pa so začela drevesa šele brsteti, Jimmy. Ne, ne; pravim ti, da sta ga zmedla deklica in njene oči. Takoj nato mu je padla v glavo misel na osvoboditev Mac Triggerja! Potem pa se še zlaže, da gre obiskat Cardigana... Če bi ti le videl, moj dragi, kako me je za hip pogledala! Te oči! Sinje, sinje-vijoličaste kakor vijolice... Kakšen blisk in blesk je bil v njih! Zdi se mi, da je ta blisk odzvel Kedstyju vso njegovo moč. Povem ti, tu mora nekaj biti, tu mora biti nekakšen razlog za to, da se je njegova prva misel nanašala na človeka, ki je sedel in pričakoval v zaporu!«

»Sedaj, ko ne vpletaš več mene v zvezo, me začneja zadeva zanimati — je rekel Kent. — »Gotovo je neka zveza med to plavalasko in...«

»Saj ni plavalaska... toda vztrajam na tem, da se tu nekaj tiče tebe...« — ga je prekinil O'Connor. — »Plavalaska! Še nikdar nisem videl tako črnih las kot jih ima ona. Čudoviti lasi! Če boš samo enkrat videl to mladenko, je vse življenje ne boš po...! Ona še nikoli prej ni bila v tem kraju, pa tudi ne kje v okolici, sicer bi gotovo že slišali o njej kaj govoriti. Prišla je sem z gotovim namenom. Ta namen je bil dosežen v trenutku, ko mi je Kedsty dal ukaz, naj pustim Mac Triggerja na svobodo.«

»Mogoče,« — je pristavil Kent, — »dejal bi še več: to je verjetno. Vedno sem trdil, da znaš ti vsako stvar najbolj točno razčleniti in oceniti, moj dragi. Jaz le tega ne vem, kaj imam jaz pri tem opraviti.«

O'Connor se je trpko in ironično nasmehnul.

»Ne veš? Morda sem slep ali blazen, morda tudi nekoliko razburjen; zdi se mi pa, da od trenutka dalje, ko je videl mladenko, nekaj zelo sili in priganja nadzornika, da izpusti na svobodo Mac Triggerja in da mesto njega obesi tebe. Res, Kent, nekaj ga zelo priganja.«

Nenavaden položaj je izvalil Kentu trpek smehljaj na ustnice; pokazal je na škatico s smotkami.

»Rad bi še malo pokadil svojo pipe — je rekel. — »Ti pozabljaš, da me ne bodo obesili. Cardigan mi je napovedal, da bom živel najdalj do jutri zvečer ali celo do naslednjega jutra... Kaj, ali si videl, kako so Rosslandove ladje odplule proti severu? To me je spomnilo na potovanje pred tremi leti!«

O'Connor je bil zopet vzel Kentove roke med svoje in jih stisnil. Ko je zatutil, da so mrzle, ga je nekaj v srcu globoko presunilo. Vstal je, stopil k oknu in začel gledati ven, da bi skril pred Kentom svoje razburjenje.

»Jutri te zopet obiščem — je rekel — »in če še kaj izvem o dekletu, te bom že obvestil.«

Prisiljeno se je nasmehnul, toda glas mu je trepetal; njegov poskus, da bi brezskrbno govoril, se mu ni posrečil.

Kent je ostal sam; zamišljeno je prisluškoval odmevu oddaljenih se težkih korakov.

Začeli so z 'ihto' in končali s hudim porazom

Blizu tisoč ljudi je krenilo včeraj popoldne na Hermekovo igrišče v Šiško, da bi videli nogometno igro brez običajnega zaletavanja in klestenja po nogah. Tako smo mislili: če sta na vrsti Ljubljana in Mars, ki sta zastopnika stare, solidne nogometne generacije, lahko bi celo rekli kluba s tradicijo, bo šlo pač vse v redu. Mostvi sta tudi v tehničnem oziru precej sposobni, in se kaj rado zgodi, da zaigrata po pameti, približno tako, da zadisi po dobrem nogometu. Včeraj pa so naši Poljanec najbrž vsajali z levo nogo, pa jim na zelenem polju ni šlo kaj prida od nog.

Po polurni zamudi so se pojavili Ljubljancani v svojih pristnih belozelenih oblekah v naslednji postavi: Rožič-Serec, Obernel-Perharič, Varl, Pelic-Kroupa, Vodeb, Hacler, Lah in Bertonec. V enajstorič Marsa pa so bili naslednji: Porenta-Klingenstein, Piskar II-Perko, Slamič, Pišek-Potočnik, Fajon, Zajic, Zigon in Doberlet. Sodil je gosp. Vesnaver.

Ljubljana : Mars 7:0 (4:0).

Človek res ne ve, zakaj je potrebno, da se začnejo nogometne tekme z zamudo. Morda zaradi tega, da bomo lahko še v bodoče pisali, kako vzgaja šport k točnosti, k redu in disciplini. Začeli so lepo s trikratnim prijateljskim pozdravom, potem pa so se obnašali, kot da bi bili med seboj hudo skregani. Mars je bliskovito privozil že v prvi minuti do Rožiča, prav tako hitro pa so tudi Ljubljancani vrnil napad. Igra je valovala s polja v polje, več od nje pa je imel seveda napad belo-zelenih, ki je v teku prve pol ure ustvaril in zaigral marsikatero priložnost. Igralci so postajali sitni in so protestirali, čim je sodnik zažvižgal. Zlasti gostobesedni so bili možje okrog Marsove obrambe. Ampak, pri nogometu je že tako, da velja samo sodnikova piščalka, in da bi igralci storili najbolje, če bi lepo molčali.

Sele v 32. min. je prišla premoč Ljubljane do številčnega izraza. Prvi gol je dal Hacler. Mars, ki tokrat ni bil kaj prida razpoložen, se je vživel v vlogo šibkejšega moštva in začel igrati z »ihtoc«. Kmalu potem je Perko zaustavil žogo z roko v kazenskem prostoru. Lah pa je izkoristil prisojeno enajstmetrovko ter povisal rezultat na 2:0. Spet je bilo na igrišču precej odvišnega govorjenja pa protestnih znamenj v besedah in kretnjah, uspeh pa je bil, da je moral Perko z igrišča. S tem je bil Mars hudo prizadet, gledalci pa prikrajsani za normalno nadaljevanje igre. Sodnikova odločitev je bila seveda pravilna in je tudi zalegla. »Ihtac«, kateri ne vemo pravega vzroka, je začela popuščati, del Marsovega moštva je moralno klonil, in začelo je padati. Hacler je v 38. min. povisal razliko na 3:0, tik pred zaključkom polčasa pa je Slamič spet zagrabil roko. Lah pa je poslal četrti žogo v mrežo.

Po odmoru se je razvijala tekma veliko bolj mirno; napetost je popustila že z izključitvijo Perkota. Tu pa tam je Mars še poskušal z napadalnimi potezi, bil pa je prešibak. Tega mu ne zamerimo, pač pa ni bilo prikupno in tudi ne športno, da so nekateri tako klonili, da se jim ni več ljubilo boriti se zares. Slamič si je privoščil povsem neumestno roko, kar je imelo za posledico, da je pa-

metne reprezentance v Bratislavi je bilo izredno veliko in temu primeren tudi obisk v stadionu, kjer se je nabralo okrog 20.000 gledalcev. Po napeti tekmi so Hrvati zasluženo zmagali s 3:1. Med odličniki na častni tribuni so bili tudi zastopniki oblasti in hrvatskega konzulata.

180 kolesarjev je nastopilo včeraj na kolesarskih dirkah v Bologni. Dirkali so na 80 kg dolgi progi, ki jo je prevozil Drei Umberto s povprečno hitrostjo 35 km na uro ter zmagal v 2 urah in 14 minutah. Drugi je bil Nino Alessandro iz Torina, tretji pa Fornale Renato iz Milana.

Pajki v višini 5000 metrov!

Žuželke ne žive morda samo tik ob zemeljski površini ali morda še kakšnih sto metrov nad njo, kakor ljudje najbrž na splošno mislijo, pač pa zidejo v še neprimerno večje višave. To so neizpodbitno dokazali letalci. Celu v višini 5000 metrov je eden od njih ujel pajka!

Na splošno lahko rečemo, da so žuželke tem bolj redke, čim višje gremo, pa naj bodo to živalice, ki so se same z lastnimi močmi povzpele tako visoko, ali pa takšne, ki so jih morda zračni tokovi zanesli tja. Običajna višina, do katere so povzpno žuželke, je res okrog 100 metrov, a tudi še v višini 1.800 m so letalci zasledili zelo številne večje žuželke.

500 jezikov govore ljudje na zemlji, a to so samo važnejši jeziki. Vseh narečij pa pravijo, da je na zemlji okrog 2500.

V I. razredu so odigrala doslej vsa moštva po štiri tekme, številke v razpredelnici pa so zdaj naslednje:

Ljubljana	4	4	0	0	22:5	8
Hermes	4	3	0	1	8:5	6
Mars	4	1	0	3	7:16	2
Tob. tovarna	4	0	0	4	3:15	0

Ljubljana vodi z 8 točkami in je doslej dobila vse štiri tekme.

Korotan : Vič 3:1 (2:0).

O tej tekmi bi lahko rekli, da je nudila živahno igro dveh enakovrednih moštev. Če bi imeli Vičani v napadu boljše strelce, bi bil izid lahko neodločen. Na strani Korotancev je zlasti ugajal Humar v napadu. Korotanci so zasluženo zmagali, saj so se borili pošteno, izid pa je bil 3:1. Sodil je g. Kos.

Razpredelnica II. razreda je dobila po včerajšnji tekmi tole sliko:

Mladika	4	3	1	0	15:7	7
Zabjak	4	2	1	1	13:6	5
Korotan	4	2	0	2	9:9	4
Vič	4	0	0	4	4:19	0

Ostali nedeljski nogometni izidi v Ljubljani: rezervne prvenstvene tekme: Vič : Hermes 20:; Zabjak : Tobačna tovarna 10:2; Korotan : Mladika 4:2; Ljubljana : Mars 2:1; mladinske prvenstvene tekme: Mars : Zabjak 2:0; Hermes : Vič 1:0; Ljubljana : Tobačna tovarna 5:0.

Pokrajinsko tekmovanje na 100 m

Lahkoatletska zveza v Ljubljani sporoča, da bo priredila 4. julija zanimivo prireditve za vse hitre tekače: pokrajinsko izbirno tekmovanje v teku na 100 m. Podobno, kakor za veliko nagrado v tehnik na srednje proge, prireajo v Italiji na pobudo športnega dnevnika »Gazzette dello Sport« tudi propagandna tekmovanja na 100 m. Najboljša dva tekača bosta pripuščena k medpokrajinskemu tekmovanju, razpisanih pa bo tudi več spominskih nagrad. Tekmovanja se bodo lahko udeležili atleti Fidal-a III. razreda atleti, vpisani v Slovensko lahkoatletsko zvezo, pa tudi drugi, ki niso člani v športnih društvih. Namen prireditelja je, da zajeve večje število mladih atletov, med katerimi je brez dvoma precej nadarjenec, ki se bodo lahko z uspehom uveljavljali v lahkoatletskih društvih. Podrobneje o izbirnem tekmovanju v teku na sto metrov bomo še poročali.

Šport v kratkem

Hrvatska : Slovaška 3:1. Hrvatski nogometaši so se pridno pripravili na svoje drugo mednarodno srečanje — tokrat na gostovanje v slovaški prestolnici. Prav tako so se tudi Slovaki vneto pripravljali na to srečanje in so na tihem celo računali z zmago. Zanimanje za nastop hrvatske državne nogo-

Kupujte pri naših inserentih

Naročite in širite »Slovenca«!

IMMINENTE UN GRANDE FILM "LUX" AL CINE UNION

V KRATKEM VELIK "LUX" FILM V KINU

TEMPESTA SUL GOLFO

VIHAR NAD ZALIVOM

ARMANDO FALCONI
ANDREA CHECCHI
ADRIANA BENETTI
Regija G. RIGNELLI

Po kratki, mučni boleznini nas je za vedno zapustila naša ljubljena soproga, zlata mamica, hčerka, sestra, teta in svakinja, gospa

MARIJA ILOVAR

trgovka

Pogreb nepozabne pokojnice bo v sredo, dne 9. junija 1943, ob pol 3 popoldne z Zal, iz kapelice sv. Nikolaja na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Novo mesto, Gorizia, dne 7. junija 1943.

Globoko žalujoči:

Karl, soprog; Tugomir, sin; Boža, hčerka; Angela Peterlin, mati; Angela Klavara, sestra; Vinko Pajk, svak, in ostalo sorodstvo.

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

Oskrbele so se s toplejšim plaščem za zimo; nekatere so si nanosile kupe živilskih zalog v skrite luknje v drevju in v zemlji.

Minula je blagoslovljena letina. Vrhovi Pohorja so dobili nežno belo odejo. Niže ležeči snarekovi gozdovi so se potemnili, oni pa, ki so ležali ob podnožju, so stresali s sebe poslednje rdečkaste listje. Otava je bila pod streho in tudi ajdo so že poželi.

Pri Andraževih so se oddahnili. V kleti so zoreli sodi jabolčnika. Lahke, v nos ščegetajoče pijače je bilo dovolj za vse. Ilapec Korl se je hvalil drvarjem ni oglasjem, da že od Malega Šmarna ni okusil vode. Poleg kipečega jabolčnika je ležalo tudi nekaj manjših sodov pekerčana, burgundca in rizlinga — del pridelka iz vinograde v Limbušu. Vse police so bile obložene z dišečim sadjem. V drugi kleti so bile spravljene skrinje krompirja; kupi zelja in repe so čakali na roke, ki jih bodo zribale in stlačile v kadi. Oče Andraž je zadovoljno hodil okrog hiše in kadi iz dolge pipe. Včasih je zarentačil, da bi prepodil požrešne vrabce, ki so se zaletavali v zlate redi koruze, višče v vsiljih.

Nastopila je doba, ko hodijo kmetje spet bolj zavrano in ko so jim glave olajšane. Dolgi meseci dnevnega dela in tekočih skrbi so jim požirali moči in jim težili glavo, zdaj pa imajo spet časa, da se spočitno ozirajo okrog domačije. Tudi njihovim mislim se vrača po malem več poleta in sproščenosti. V duhu se ozirajo nazaj po opravljenem jesenskem delu, ozirajo pa se že tudi naprej. Dnevne skrbi jih ne ubijajo več, in res: zdaj gledajo že spet daleč nazaj in se ozirajo daleč naprej.

Tekoča dela opravijo čez dan, ob večerih pa počivajo in kramljajo, zakaj naslednjega jutra jih ne bo nikdo budil. To so prijetni večeri, ko se ljudje spet približujejo drug drugemu. Med zaključki oživijo že skoraj pozabljeni nagibi ljubezni; v spočitosti pade marsikatera topla beseda. Stari pripovedujejo spomine, berejo knjige, molijo, radi pa se tudi igrav z otroki.

Ko so pri Andraževih povečerali, je prinesel Matevž na mizo zelenko zorečega vina na poskušnjo. Bilo je še motno in kipeče, imelo pa je že moč in je tem bolj prišlo, ker so hrustali po večerji sladke pečene kostanje.

Stari Andraž je razgrnil tedenski časopis in bral vse od kraja. Spregovoril je šele pri novici, da razsaja nekje v Afriki kuga. To je prebral na glas. Mater je ganilo, ko je slišala, koliko ljudi je že pomrlo.

»Križi božji, ali je tudi za naše kraje nevarno?« je spregovorila in se vprašujoče zagledala v Matevža.

»Ej, mati, daleč je to, silno daleč. In toliko gorja!« je na svetu, da tudi za hip ne bi mogli zatisniti očesa, če bi mislili nanje.

Potem je pravil Andraž o strahotnem letu, ki ga dandanašnji rodovi niso več doživeli, pač pa so jim pripovedovali o njem predniki. L. 1680. je poslal Bog svojo neusmiljeno šibo nad šentlovrensko faro. Razsajala je tako huda kuga, da je pomorila 382 ljudi. Tako mu je pravil ded in tako je povedal nekoč tudi pokojni župnik, ko je govoril na novega leta dan, na prvi dan današnjega stoletja o župnijski kroniki.

»Zakaj je Bog takrat kaznoval naše župljane?« ga je vprašala mati.

»Kdo ve zakaj, ded mi ni pravil o tem. Najbrž so mu obrnili hrbet; mogoče so se obmetavali z belim kruhom, mogoče se je mladina izpridila — kaj hudega se je moralo zgoditi. Pa saj človek malokdaj ve, zakaj ga udari šiba božja.«

Pri tem se je spomnil na Cirila, ki je bil opoldne še čil in zdrav, zvečer pa ga je našel mrtvega. Zakaj se je to zgodilo, ne, tega si ni mogel razložiti; kolikor toliko se je pomiril z usodo, dobri Bog pa se je milostno ozrl na Andraževino in ji vrnil Matevža.

Začel je spet obračati strani časopisa. Mati je še vedno premišljevala o kugi, ki je pobrala 382 ljudi v enem samem letu. Vedno bolj strah je je bilo misli, da spet razsaja nekje po svetu. Ko je bilo vse tiho, se ji je zdelo, da čuje iz gozda skovikanje sove. Oznanjevalka smrti jo je zaskrbeli: ali je kdo v fari na smrt bolan, ali pa skovika meni. Mihi, Andreju, Ančki, Matevžu? Tako je premišljevala in začela na tihem moliti.

Med zanimivostmi časopisa je zagledal Andraž podoba neke ciprese, ki je merila v obsegu petdeset metrov.

»Takah dreves pa si res ne bi želel v gozdu.« je rekel in pokazal sliko Matevžu, »le kdo bi jih podiral in kako bi jih spravljali na žago!«

Beseda je dala besedo. Matevž je začel pripovedovati o nenavadnih, visokih in orjaških drevesih, ki rastejo v pragozdovih. Kdaj pa kdaj ga je oče nezaupljivo pogledal, kakor da bi ga hotel vprašati, če pripoveduje, kar je bral v knjigah, ali pa si samo izmisli. Pogovor sta končala pri načrtih za lesno trgovino prihodnjega leta. Potem sta se podala stara dva spat.

Zatopila sta se vsak v svoje misli. Od časa do časa je v temni noči za-

skripalo drevje, od fare pa se je čulo lajanje psov.

»Se nisi zaspal, Andraž?« ga je nagovorila žena Marija, ko je slišala, da se obrača v postelji.

Andraž je nekaj časa molčal, potem pa ji je odgovoril:

»Ti je kaj povedal, kdaj se misli ženiti?«

»Ni mi povedal. Vsak dan pričakujem, da se bomo o tem kaj več pomenili.«

»Jaz pa bi rad videl, da se še ne bi menili.«

Potem sta spet oba dolgo molčala. Andraž se je odkašljal in razodel ženi skrb, ki ga je že dolgo težila.

»Mesto dekle je njegova izvoljenka, in vedno bolj se mi zdi, da ne bo zmogla dela pri nas, čeprav bi hotela. Ne bo se mogla živeti.«

Žena je samo vzdihnila. Potem je dejala, da se lahko človek vsemu privadi, če ima nekoga res rad. In še to ga je prosila, da ne bi govoril z Matevžem.

»Omega dne, ko se je vrnil dobri volje iz Limbuša, se mu je razvezal jezik. Samo to je pravil, ko sva sedela v kuhinji, kako je lepa in dobra. Dejal je, da namota bo kuhala kavo in stregla z dobrotami, kakršnih midva še nisva okusila. Zdel se mi je kakor mlad fantek, toda Matevž res ni otročji. Sam vidiš, kako zna gospodariti in kako mu gre delo od rok. Vsi ga obrajtajo kot pametnega človeka. —